

start **Putovanja**

mjesečnik za turizam i zaštitu okoliša

Broj 35

www.bhputovanja.com

BESPLATNO

LEGENDE

Studeni potok sam priča svoju priču

Hotel Bjelašnica na Bjelašnici

Kada probate znat ćete da nismo nimalo pretjerali

foto: Mevludin Mekić

KAKO SMO UBI LI VUČKA

HOTEL BJELAŠNICA NA BJELAŠNICI

Ekipa Bh. putovanja nedavno je boravila na planini Bjelašnici. Sklonjeni od vjetra i ledene kiše, koji su najavljivali prve ozbiljne snježne padavine u ovoj godini, svoje vrijeme su ispunili koristeći sadržaje koje nudi hotel Bjelašnica. Evo šta su zabilježili

Ako poželite da se odmorite, relaksirate, nahranite sva svoja čula, bez obzira na vremenske prilike i godišnje doba, hotel Bjelašnica, naravno, na Bjelašnici, pravo je mjesto za vas. Bilo da ste reli-vozač ili ste postali vlasnik vozačke

dozvole baš danas, od centra Sarajeva do Bjelašnice ćete se voziti svega pola sata. I, zaista, nikakve potrebe nemate provjeravati kakvo je vrijeme na ovoj prelijepoj planini. Imat ćete nevjerovatan doživljaj bilo da ste unutar hotela ili vani - na skijanju,

sankanju ili običnoj šetnji. Moramo podsjetiti na činjenicu da je kvalitet zraka na ovome mjestu naučno dokazan te da se za samo desetak dana boravka na Bjelašnici ili Igmanu krvna slika popravi tako i toliko da vam, pri prvoj kontroli krvi, uzorak

Kada probate znat ćete da nismo nimalo pretjerali

uzimaju dva puta. Najmanje! Ne mogu ljekari da vjeruju!!! Količina ozona je nevjerovatno visoka i objašnjava se, za sada, geografskim položajem i strujom vjetrova. Skijašima o ovoj planini ne treba mnogo govoriti – mjesto je to za odvažne, dugogodišnje skijaše, ali i za one koji tek počinju sa bijelim sportom. Možete se, naravno, i sanjkati, ali i šetati poznatim i osiguranim stazama. Na ovakvim planinama se uvijek preporučuje društvo vodiča, no centralni

dio Bjelašnice, tik uz novoizgrađene objekte za odmor, dopušta čak i slobodnu šetnju, u društvu vama najdražih.

NAJLUKSUZNII I NAJLJEPŠI NA BJELAŠNICI

Šta tek na ovoj olimpijskoj planini možete raditi ljeti? Nemamo dovoljno novinskog prostora da vas uputimo u sve mogućnosti pa ćemo reći samo nekoliko ideja: posjeta zaboravljenim bjelašničkim selima, Umoljanima, naprimjer. Tura na krpljama podrazumijeva desetak zainteresovanih koji, uz profesionalnog vodiča, može došetati do meteorološke stanice na visini od 2067 metara. Gotovo nepoznata no vašeg posjeta vrijedna destinacija je i Javorov do, na visini od 1250 metara. U privatnom je vlasništvu, no u dogovoru sa menadžmentom hotela Bjelašnica vidjet ćete vještačko jezero te otkriti amfiteatar izgrađen sa namjerom da ugosti studente i studentice Akademije scenskih umjetnosti u Sarajevu. Za posjetu selu Lukomir, koje postoji još od 14. vijeka, trebat ćete ipak neko ljepše godišnje doba od zime. Imat ćete priliku vidjeti brojne stečke i nekropole koje dokazuju viševjekovno postojanje. Selo je na visini od 1495 metara i tokom zime je najčešće pusto. Stalni stanovnici dolaze sa prvim danima proljeća, odnosno kada to prohodnost puteva dozvoli. I kada obidete sve što smo predložili ili makar jedan dio, vrijeme vam je da se skrasite na neko lijepo mjesto. Naravno, predlažemo hotel Bjelašnica sa svojim *wellnesom* te četiri zvjezdice, što ovo mjesto čini najluksuznijim i najljepšim objektom na Bjelašnici i okolini.

Bogati sadržaji hotela vam, definitivno, neće dozvoliti da provedete mnogo vremena

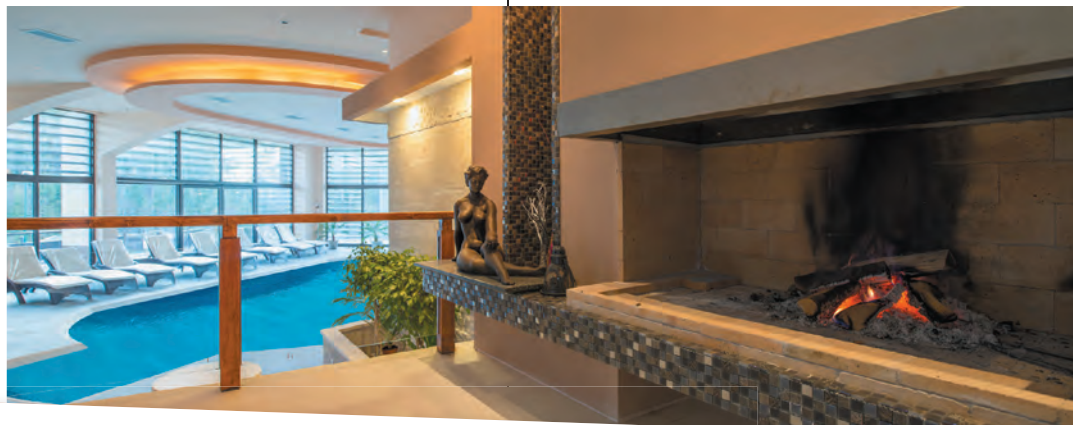

u spavanju no, ipak, recimo da se radi o sobama koje zadovoljavaju potrebe najzahtjevnijih domaćih i stranih posjetilaca. Udobni kreveti, klima koju sami možete podešavati, kablovska televizija, luksuzno kupatilo... Treba li još?

VRHUNSKI KUHARI I HEDONISTIČKI SLIJED

Sigurni smo da niko ovdje ne dolazi da se udeblja, no, kušajući specijalitete poznatih kuhara BiH koji ovdje „zimuju“, imate velike šanse da već nakon par obroka dobijete par kilograma. Naravno, ako se ne bavite zimskim sportom već se odlučite da vikend ili sedmicu provedete istražujući mogućnosti hedonizma, koje ovaj hotel pruža. Osim prebogatog menija sa glavnim kuharom se možete dogovoriti i o posebnom aranžmanu. Kuhat će samo za vas i vaše prijatelje ono što vam padne na pamet... Od domaćih jela i specijaliteta do odabrane francuske, italijanske ili neke druge vama drage kuhinje. Samo jedan

vikend je zaista nedovoljan da se proba sve ono što ovi umjetnici kulinarstva znaju i mogu... Da ne pominjemo pekare i picamajstore. Trebate doći u pravo vrijeme da probate pekarske specijalitete kakve niste ni sanjali... Kada probate, znat ćete da nismo pretjerali baš nimalo...

E, u svim tim obilascima hotela Bjelašnica imali smo i još imamo ogromnu dilemu – da li je veći merak otići u bazen i jakuzi pa na miješano meso ili je, pak, ugodnije ručati, pa se nakon ugodnog varenja na ležalj-kama kraj bazena i sa pogledom na preljepi vrh Bjelašnice, prepustiti stručnoj relaks

masaži. Ili prvo masaža, pa jakuzi, pa bazen, pa... Definitivno će nam trebati više posjeta da bismo otkrili šta je pravi hedonistički slijed.

A noć! I tu vas možemo samo informisati no, nažalost, ne možemo reći kako ćete se osjećati najljepše. Da li u pabu, gdje uz veselo društvo i muzičare, do ranih jutarnjih sati možete „dernečiti kao nekada“ ili možda uz stand-up komičare? Listanje kanala na tv-nećemo ni pominjati jer

aparatu bi to zaista bilo pravo gubljenje vremena. Da li ste ikada, za vedra neba, gledali zvjezdano nebo nad Bjelašnicom? Ako niste - pokušajte! Doživljaj je to koji će vas ispuniti i relaksirati. Nije moguće svaku noć no ako ste već imali sreće da se nađete u hotelu Bjelašnica...

A kako vam se čini kupanje u bazenu sa toplom vodom dok je napolju noć, pada snijeg i minus je? A vi plivate, ronite, pa na mekanj ležaljki pijete toplu čokoladu ili kuhano vino!

„Ume život biti lep kad gledaš od gore!“, pjevao je Đorđe Balašević i nekako sam siguran da je mislio na Bjelašnicu.

M. M. S.

KAKO SMO UBILI VUČKA

„Svi olimpijski gradovi imaju neko takmičenje. A šta ima Sarajevo? Nema nas nigdje!”

O dalekovidosti i mudrosti vlasti u vrijeme kada se pripremalo za održavanje zimske olimpijade u Sarajevu najbolje govori podatak da se još pri izgradnji sportskih objekata i infrastrukture vodilo računa o istovremenom stvaranju uslova i za privredne aktivnosti. Današnju situaciju, kada su u pitanju ti kapaciteti i infrastruktura, možda najbolje ilustruje jedan od sagovornika magazina Start koji kaže da „potencijal, kapital i imidž koji smo stekli i imali ne znamo koristiti, niti ljudi koji vode ovu zemlju i grad za to imaju afiniteta“

PIŠE: Zdravko Čupović zdravko@startbih.info

Sarajevo je te zime, davne 1984. godine, postalo, bar na dvije sedmice, centar svijeta. Hiljade najboljih zimskih sportista slijevale su se sa svih strana svijeta, a sa njima isto toliko novinara

sa svih meridijana. Dočekali su ih srdačne Sarajlije pune olimpijskog duha, kao i najmodernija sportska borilišta. Sve je bilo po najvišim svjetskim standardima. Zimske olimpijske igre u Sarajevu su bile do tada najbolje organizovane, jednoglasna je bila ocjena svih posjetilaca.

OSTALA JE SAMO PAHULJICA K'O USPOMENA

Tridesetak godina kasnije, od nedašnjeg sjaja ostale su samo slike i uspomene. A i one blijede. Uništeno je sve što se moglo uništiti. Nema više ni bob-staze na Trebeviću, ni skakaonice na Igmanu, ni

borilišta za biatlon, a i Olimpijski muzej u centru grada je u očajnom stanju. Srećom ili, bolje rečeno, zahvaljujući pomoći dobrih ljudi u Međunarodnom olimpijskom komitetu (MOK), obnovljena je bar olimpijska dvorana Zetra, pa nas bar Katarina Witt ponekad može posjetiti i prisjetiti se na licu mjesta najsvjetlijeg trenutka u klizačkoj karijeri. Posljednjih godina kao da je i majka priroda digla ruke od nas. Zima više nije najava bijelog prekrivača na olimpijskim ljepoticama. Veća je vjerovatnoća da ćete se sa planine vratiti sa blatom na cipeli nego snijegom u cipeli. Ali će vam bar odlazak na planinu biti avantura imajući na umu izrované puteve, naročito onaj prema Trebeviću preko Vraca.

Rijetki su oni koji o zlatnoj eri glavnog grada i olimpijskom duhu znaju više od Ahmeda Karabegovića, koji je bio jedan od organizatora XIV Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984, a potom i dvije godine direktor ZOI 84.

- Naravno da mi je vrlo teško i osjećam se tužno zbog činjenice da je sve ono što smo tim februarom 1984. uspjeli stvoriti i afirmisati ovaj grad u svijetu, danas svedeno samo na uspomenu na zlatnu stranicu u istoriji Sarajeva. Danas u gradu nema ništa, osim pahuljice pred BBI-om i u Ferhadiji, što bi vas podsjetilo da ste u olimpijskom gradu. Nema čak nigdje ni na prilazima gradu natpisa *Dobrodošli u olimpijsko Sarajevo*. Potencijal, kapital i imidž koji smo stekli i imali ne znamo koristiti, niti ljudi koji vode ovu zemlju i grad imaju afiniteta. Sve se svelo na Vučkov simbolični suvenir na Baščaršiji - razočaran je Karabegović.

O dalekovidosti i mudrosti tadašnje vlasti, napominje naš sagovornik, najbolje govori podatak da se još pri izgradnji sportskih objekata i infrastrukture vodilo računa o istovremenom stvaranju uslova i za privredne aktivnosti navodeći primjer sportske dvorane Skenderija gdje je, uz sportske sadržaje, izgrađeno blizu 10.000 kvadratnih metara magacinsko-poslovnog prostora.

- Danas to sve vegetira ili propada. Neću čak govoriti ni o skakaonicama, bob i sankaskoj stazi. Pogledajte kalendare takmičenja zimskih sportova. Svi olimpijski gradovi imaju neko takmičenje. A šta ima Sarajevo? Nema nas nigdje! Zagrebačko Sljeme je sa startom na samo 900 i nešto metara uspjelo napraviti trku. Pa mi bismo trebali sada ići tamo pa učiti njihova iskustva. Ali džaba kada nema društvene klime i pozitivne

atmosfera. Ja sam sretan da u Sarajevo sve više turista dolazi, a zamislite kada bismo tek imali neka takmičenja. Neshvatljivo je da godinama stoji oštećena dvorana na Skenderiji kojoj smo mogli uprkos svim ekonomskim teškoćama obnoviti krov. Ne može me niko ubijediti da nije bilo novca da se to uradi jer nije veliki iznos. Pa zar nije grijeh da ta dvorana propada!?

MOK JE ZA ZETRU DAO 32 MILIONA MARAKA

Imajući na umu sve navedeno, sa pravom se postavlja pitanje ko je zapravo najviše kriv što je gotovo ubijen olimpijski duh.

- Nosilac OI je bio Grad, uz podršku nacionalnog olimpijskog komiteta čiju je podršku morao imati. Tako je svugdje u svijetu. Treba spomenuti i da je još tokom organizacije OI predviđena i oformljena radna organizacija „ZOI 84“, kojoj su nakon igara predati hote-

limpijske infrastrukture i kao jedini pozitivan primjer navodi Zetru.

- MOK je za njenu obnovu dao 32 miliona KM i potpisao ugovor sa KS da je Kanton vodi, uz napomenu da u ugovoru postoji klauzula da u slučaju privatizacije ona može pripasti samo u vlasništvo Olimpijskog odbora BiH.

- KS je Zetru dao na upravljanje javnom poduzeću „ZOI 84“. U okviru tog objekta mi imamo svoje prostorije i nadamo se da ćemo uspjeti da etažiramo prostor koji koristi Olimpijski odbor BiH. Zbog raznih problema mi smo dosta uradili na tome da se točno zna kolika je potrošnja energije koju trošimo mi i redovno plaćamo, a izdvojili smo i naše grijanje što nam je puno olakšalo poslovanje. Trenutno nemamo nikakvih problema sa ZOI-om. Naravno, uvijek može bolje, a u planu je sastanak sa predstavnicima KS oko korištenja sportskog terena - kaže Kvesić.

KAKVO DRUŠTVO, TAKVE I PLANINE

Za stanje nekadašnjih borilišta kaže da su slika i prilika opšteg stanja u društvu bez upiranja prsta u bilo koga kao krivca zašto je stanje takvo kakvo jeste.

- Bez pravdanja bilo koga, nesređeno stanje u cijelom društvu se reflektiralo i na sport, a tako i na stanje sportskih objekata. Sigurno je da se moglo više uraditi. Da je politički sistem uređeniji, sigurno je da bi se uradilo više. Sve se radilo samo po inerciji. Međutim, mislim da sada sa velikim optimizmom možemo očekivati organizaciju EYOF 2019. čijoj organizaciji, upravo zbog nesređenog stanja nismo pristupili ozbiljno pa smo zamijenili termin za tri godine. Ali to je izuzetno značajno za nas. Sada je Predsjedništvo BiH prihvatilo pokroviteljstvo, prepoznalo značaj i stvoren je pozitivan ambijent. Vijeće ministara je donijelo odluku o finansiranju manifestacije, što se ranije nije bilo desilo - napominje Kvesić.

Prema njegovim riječima, master plan EYOF predviđa ulaganje od šest miliona eura, a ta bi sredstva, tvrdi on, bila dovoljna da se promijeni dosadašnji izgled planina jer bi se kvalitetno riješilo pitanje vještačkog snijega.

- EYOF je izuzetna šansa. To je kotač promjena koji je pokrenut i koji će trasirati razvoj zimskog turizma i privući investicije, ulaganje u infrastrukturu i mogućnost razvoja i ljetnog turizma na planinama. Sigurno je da još ima olimpijskog duha, ali ga ponašanjem i radom treba probuditi - ističe Kvesić.

Ni u Javnom preduzeću ZOI 84, koje je

li, skijališta, objekti... Ta organizacija je imala 1.100 zaposlenih i vrijednost imovine od 123 miliona tadašnjih dolara. Tu je bila i upravna zgrada koja je sada nažalost pod hipotekom. Iako ja jesam po prirodi optimista morate biti tužni što je sve to tako - kaže naš sagovornik. Prema njegovim navodima, ozbiljan projekat razvoja olimpijskih planina uradili su Francuzi nekoliko godina nakon rata, a razgovorima u Francuskoj ambasadi u Sarajevu je prisustvovao i naš sagovornik. - Ali mi jednostavno nismo i nemamo koncepta ni programa šta uopšte hoćemo. Pričali smo poslije rata i o novoj kandidaturi za ZOI pa ništa od toga. Onda smo dobili organizaciju Olimpijade mladih pa nismo ništa uradili pa smo u saradnji sa Turskim OK zamijenili termin za 2019. i opet nismo maknuli sa početne tačke - navodi naš sagovornik. Marijan Kvesić, predsjednik Olimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine (OKBiH) ne osporava očajno stanje nekadašanje

nakon rata promijenilo čak sedam direktora, nemaju komentar o tome ko je kriv za neobnavljanje ruinirane infrastrukture. Više su raspoloženi za isticanje projekata koji su realizirani u proteklom periodu.

- Na Malom polju na Igmanu tokom ljetnih mjeseci otvoren je teren za mali fudbal, odbojku, boćanje, kao i dječiji zabavni park sa pratećim sadržajima. Na ovom lokalitetu proširena je i ugostiteljska ponuda otvaranjem restorana koji se nalazi na izuzetno atraktivnoj lokaciji ispod skakaonice sa amfiteatrom u neposrednoj blizini dvosjedne žičare. Također, na Velikom polju na Igmanu svim posjetiocima tokom ljeta na raspolaganju su nogometni tereni, teren za odbojku i košarku, dok se na ovoj lokaciji nalazi i veliki broj označenih staza za brdski, planinski biciklizam koji je izuzetno popularan u cijelom svijetu. U Babinom dolu na Bjelašnici posjetoci tokom ljetnog perioda mogu iznajmiti nogometne i teniske terene i bicikla, te koristiti usluge vožnje žičarom sa panoramskim razgledanjem naše olimpijske ljepotice. Na Bjelašnici je otvoren i restoran Beneton, čime je upotpunjena i ugostiteljska ponuda - navodi Midhat Hubijar, direktor „ZOI 84“, koji se na ovoj funkciji nalazi nešto duže od godinu dana.

- Osim vertikalnog transporta koji je u funkciji i u zimskoj sezoni 2015/16 u Ski-centru Bjelašnica i Igman, na Malom polju na Igmanu puštena je u rad i sanjkaška tubing staza koja pruža vrhunsku zabavu s određenom dozom adrenalin. Također, u Olimpijskom kompleksu Zetra tokom ljetnog perioda 2015. godine otvorena je ljetna bašta i dječiji zabavni park ZOILAND, idealno mjesto za relaksaciju i odmor. Radi se o ambijentalnom uređenju prostora u kompleksu Zetra uvođenjem potpuno novih zabavnih sadržaja u centru grada. Pored toga, okončani su i radovi na sanaciji piste za brzo klizanje u Zetri. Mi zaista ulažemo maksimalne napore u skladu sa našim mogućnostima kako bi korisnici naših

OTIMANJE SKIJAŠKOG PROSTORA ZA GRADNJU OBJEKATA

Osim tuge koju osjeća zbog devastiranih borilišta, Karabegovića podjednako bole i neke druge stvari.

- Pogledajte samo koliko se govori o trebevičkoj žičari pa ništa od toga. Međutim, kada je riječ o obnovi skakonica mislim da tome trebamo pristupiti kada se steknu uslovi za razvoj tog sporta jer nam ne trebaju sportski spomenici na kojima će biti dešavanja jednom u godini iako su naše

skakaonice u to vrijeme jedine u ovom dijelu Evrope imale ledenu špuru na kojoj se moglo trenirati već od kraja septembra. Imali smo i rasvjetu, žičaru... A danas? Danas zato imamo apartmane u Babinom dolu, mrtvi kapital, jer su kupci bili osobe kojima je to bio statusni simbol. Ali ništa nije uloženo u infrastrukturu već i dalje otimaju skijaški prostor za gradnju objekata - rezigniran je Karabegović.

usluga bili zadovoljni - ističe Hubijar.

BIĆE BOLJE, KAŽU SVI

Prema tvrdnjama direktora Hubijara, u narednom periodu predviđena su još dinamičnija ulaganja. Ističe prije svega gradnju novog šestosjeda, vrijednog 16 miliona KM, za čiji je idejni projekat Vlada KS nedavno dala zeleno svjetlo.

- Na trasi sadašnjeg trosjeda, prema idejnom projektu, izgradio bi se šestosjed što bi značajno povećalo kapacitet i brzinu transporta turista kako je i predviđeno u dugoročnoj strategiji razvoja skijaškog centra na Bjelašnici. Njegova gradnja podrazumijeva obnovu vertikalnog transporta na Bjelašnici na Babinom dolu do međustanice, te od međustanice do vrha planine. Izgradnjom novog vertikalnog transporta bi se omogućila poboljšana ponuda skijaške sezone, razvoj zimskog sportsko-rekreacionog centra do nivoa koji zadovoljava svjetske takmičarske standarde, te povećanje sportskog značaja i turističke ponude Kantona Sarajevo i BiH, kao i potrebe EYOF-a 2019. - kaže Hubijar.

Osim toga, u narednom periodu planirano je i premještanje sadašnjeg trosjeda na Babinom dolu na Bjelašnici na trasu Ski lifta BX što bi, kaže, u potpunosti zadovoljilo stvarne potrebe svih posjetilaca.

- Ni sama izgradnja šestosjeda nije

rješenje. Naime, zbog promjene klimatskih uslova, odnosno velikih temperaturnih razlika u gradu i na planini, aktivnosti ZOI 84 će biti usmjerene na projekte vještačkog osnježenja u gornjim dijelovima, odnosno višim nadmorskim visinama što bi omogućilo skijanje na tom dijelu duži vremenski period. U narednom periodu planirano je renoviranje restorana na vrhu Bjelašnice kako bismo u potpunosti obuhvatili sve sadržaje neophodne za funkcionisanje i rad Ski centra Bjelašnica - Igman tokom cijele godine. Pored navedenog, u pravcu proširenja smještajnih kapaciteta jedan od narednih planova je i spajanje hotela Maršal na Bjelašnici sa Kantonalnim javnim preduzećem ZOI 84, čime bi se upotpunili zimski sadržaji na planinama - navodi Hubijar.

Naš sagovornik napominje da se već sada radi na pripremi novih sadržaja za predstojeću ljetnu turističku sezonu.

- Vjerujemo da olimpijski duh postoji. Mi svakako radimo na tome i nastojat ćemo da nastavimo aktivnosti u pravcu obnove olimpijskih vrijednosti čemu dodatno govori u prilog i činjenica da je BiH, odnosno da su gradovi Sarajevo i Istočno Sarajevo domaćini jednog velikog događaja kakav je Evropski olimpijski festival mladih (EYOF) 2019. godine - poručuje Hubijar na kraju. ●

RADIO M

www.radiom.net

RADIO
KOJI SE
NIKAD
NE GASI

SARAJEVO 98,7 MHz FM, ZENICA 89,80 MHz, TUZLA 106,30 MHz, BANJA LUKA 104,20 MHz

Studeni potok sam priča svoju priču

Malo je ovakvih mjesta u BiH, netaknutih ljudskom bahatošću, a nadohvat ruke. Svega 50-ak kilometara udaljeno od Sarajeva. Šetnja je moguća cijelim njegovim tokom, sve do iznad samog kanjona rijeke Rakitnice, koji je na tom mjestu dubok nevjerovatnih 400 metara

TEKST I FOTO: Mevludin Mekić mevludin@startbih.info

Za sve ljubitelje prirode kojima je entuzijazam za avanturom veći od fizičke kondicije preporučujemo da posjete fascinantni Studeni potok. Vijugavo vođeno čudo majke Prirode. Ni sam više ne znam koliko sam samo puta posjetio područje kojim vijuga Studeni potok. I svaki put kad ga ugledam oduševim se kao da mi je prvi put, raspoloženje mi se automatski popravi, a baterije napune. Kao i u svakoj dobroj bajci, niko

zapravo zasigurno ne zna kako i kada je nastao Studeni potok, ali postoji legenda koju pričaju mještani sela Gradine ili Gornjih Umoljana. Legenda se vijekovima prenosi sa koljena na koljeno, a koliko se svakim novim naraštajem dodaju neke nove misterije niko ne zna, ali nije ni važno. Prema aktuelnom narodnom kazanju, Studeni potok teče tragom aždaha koja se popela iz kanjona Rakitnice ka selu sa namjerom da pojede stanovnike. Tadašnji mještani su pobjegli na obližnje brdo, moleći Boga da ih zaštiti od nemani. Čudo

se desilo, aždaha se okamenila na obližnjem brdu zvanom Pošiljak. Čak i danas posjetioci mogu vidjeti čudan oblik u masivnom kamenu koji najviše nalikuje izgledu zmije. Prema nekim navodima, upravo zbog legende o zmaju i molitva, Umoljani su i dobili ime koje danas ponosno nose.

Potok teče vijugavo u obliku zmijskog tijela Studenim poljem i u ljetnom periodu i ponire na par mjesta nakon čega presuši, ali se uvijek pojavljuje na samom rubu kanjona, gdje završava svoj put na

FOTO: Mevludin Mekić

POVRATAK SELU I TRADICIJI

Koliko god da je vrijeme stalo u ovom mjestu, i do mještana Umoljana su došle savremene tendencije u turizmu. Tako se posljednjih godina sve više okreću seoskom turizmu, niču pansioni, kolibe za prenočište, nudi se domaća kvalitetna hrana, pite ispod sača, uštipci sa heljdom, planinski čajevi... I dok mladost i pamet masovno napušta čak i velike urbane centre, ovdje se dešava obrnut proces. Sve je više onih koji se iz grada ovdje vraćaju tradicionalnom načinu života videći u njemu svoju budućnost.

vodopadu Badnji i kaskadama uskače u rijeku Rakitnicu.

Posjeta Studenom potoku je moguća u sva četiri godišnja doba, mada mještani tvrde da ovdje snijeg može pasti i do tri metra visine. Ukoliko posjetite ovaj biser prirode početkom proljeća bit ćete nagrađeni i bonusom - malim jezercima koja nastaju topljenjem snijega u vrtacama. Sama dolina kroz koju protiče Studeni potok je zagonetna i skrivena od pogleda znatiželjnika dok ne stignete na samo brdo. A kada tamo stignete, od ukazanog prizora koji

je teško opisati riječima, vjerovatno ćete ostati bez daha. Ovu ljepotu teško da može uhvatiti i objektiv fotoaparata. Studeni potok sam priča svoju priču, vaše je samo da je pažljivo slušate.

Malo je ovakvih mjesta u BiH, netaknutih ljudskom bahatošću, a nadohvat ruke. Svega 50-ak kilometara udaljeno od Sarajeva. Šetnja je moguća cijelim njegovim tokom, sve do iznad samog kanjona rijeke Rakitnice, koji je na tom mjestu dubok nevjerovatnih 400 metara. Ovo mjesto je zapelo za oko i poznatom pioniru

wakeskatinga (skejtanju na vodi) **Brianu Grubbu**, Amerikancu sa Floride koji je u pratnji ekipe Red Bulla izvodio razne vrstolomije i akrobacije. Kako sam reče kad je vidio slike ovog mjesta, nije mu dugo trebalo da se odluči da ga posjeti. Mještani Umoljana i Gradine su jako ljubazni i susretljivi, spremni čak i da vas odvedu do samog mjesta, a usput će vam pokušati i prodati neke od svoji domaćih proizvoda - vunene čarape, domaći bestilj, sok od borovnica ručno branili ili kajmak i sir od svojih ovaca koje krstare bogatim pašnjacima ovog krajolika. Ako vam sama šetnja pored Studenog potoka nije dovoljna, možete nastaviti dalje markiranom stazom koja vas vodi iznad kanjona Rakitnice sve do sela Lukomir koje je opet priča sama za sebe. Na putu ka Umoljanima naići ćete na impozantnu nekropolu stećaka za koje legenda kaže da je povezana sa okamenjnim svatovima, a malo dalje niz vodenica iznad kojih se nalazi izvor Sedrenik, gdje voda izbija iz kamena. Na samom ulazu u selo nalazi se džamija neobičnog oblika, sa drvenim minaretom, koja je napravljena i prilagođena oštroj planinskoj klimi, spremna da odoli jakim udarima vjetrova i nametima velikih snjegova. Preživjela je i prošli rat, kada je cijelo selo više puta gorjelo, a džamija je ostala pošteđena - iz nekih razloga znanih samo onima koji su palili selo. ●

Gubici se mjere u milijardama

Sa 83 miliona turista Francuska je 2013. godine bila svjetska turistička destinacija broj jedan zbog čega je u ekonomiju ove zemlje ubrizgano nevjerovatnih 45,3 milijarde dolara. Nakon terorističkog napada u Parizu pokazalo se da je turizam u samo dvije sedmice pretrpio štetu od dvije milijarde eura ● U Tunisu je gubitak prešao iznos od 500 miliona dolara samo u ovoj godini, dok je revolucija Egipat koštala čak 2,5 milijarde dolara, kolika je procijenjena šteta samo u periodu 2011-2013.

Nedugo nakon serije terorističkih napada koji su 13. novembra potresli Pariz, u kojima je život izgubilo 130 osoba, sa prvim konkretnim podacima o finansijskoj šteti koju su pretrpili uslijed napada izašao je avioprijevoznik Air France - KLM. Uslijed otkazivanja turističkih aranžmana i smanjenog prometa na aerodromima u francuskoj prijestolnici ovaj gigant je pretrpio štetu od 54 miliona dolara. Osim njega, štetu zbog smanjenog saobraćaja u Parizu i Briselu prijavili i drugi avioprijevoznici, poput Ryanaira i skandinavskog SAS-a, ali bez navođenja preciznih gubitaka.

NEGDJE NEMA POSLJEDICA, A NEGDJE SUNOV RAT

Turizam predstavlja jedan od najvažnijih sektora francuske ekonomije, a BDP-u doprinosi sa sedam posto. Sa 83 miliona turista Francuska je 2013. godine bila svjetska turistička destinacija broj 1, a po tom osnovu u ekonomiju je ubrizgano nevjerovatnih 45,3 milijarde dolara. Prema izjavama lokalnih turističkih radnika, odmah nakon napada broj

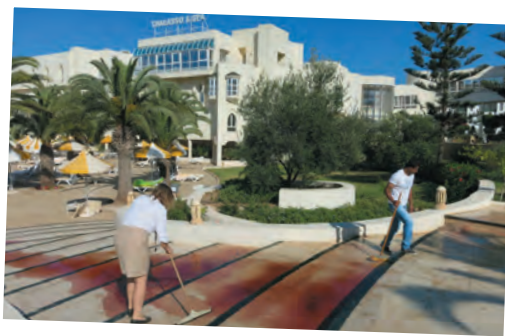
rezervacija u najluksuznijim hotelima u Gradu svjetlosti je prepolovljen dok su oni hoteli niže kategorije zabilježili pad rezervacija za 30 procenata. Rapidan pad se osjetio i u smanjenoj posjeti trgovina i restoranima.

Iako se neke štete još uvijek zbrajaju, a sigurnosna situacija i dalje nije na zavidnom nivou, francuske vlasti su već krajem novembra iznijele prve zvanične procjene o gubicima. Zbog terorističkih napada, turizam je za samo dvije sedmice pretrpio štetu od dvije milijarde eura, što je primoralo vlasti da mnogim privrednim subjektima u ovom sektoru ponude brojne olakšice u cilju prevazilaženja krize. Istovremeno, belgijske vlasti su saopštile da je tokom iste krize

u Briselu, zbog preventivnog zatvaranja metroa, škola i prodavnica tokom antiterorističke akcije, dnevna šteta iznosila blizu 52 miliona eura.

I dok se gubici zbog terorizma još uvijek zbrajaju, za utjehu može poslužiti analiza Svjetskog vijeća za putovanja i turizam (WTTC) koja je pokazala iznenađujuće rezultate. Naime, u nizu događaja i katastrofa koji negativno utiču na turizam, ova grana se najbrže oporavlja upravo poslije terorizma. Istraživanje je pokazalo da se nakon napada turizam u prosjeku oporavlja poslije samo 13 mjeseci, što je kraće naspram oporavka od zaraznog oboljenja (21 mjesec), ekološke katastrofe (24 mjeseca) i političkih nemira (27 mjeseci).

U analizi su međutim navedeni i zanimljivi podaci o oporavku nakon velikih terorističkih napada u Madridu (2004) i Londonu, godinu kasnije. Iako su u pitanju dvije metropole koje su u samom vrhu popularnosti, u Madridu se broj turista vratio na nivo prije napada u roku od samo par sedmica, dok London nakon napada praktično nije ni osjetio nikakav pad. To se, međutim, ne bi moglo reći za sjevernu Afriku, koja nakon ozbiljnih terorističkih napada trpi velike gubitke zbog smanjenog broja stranih turista.

U Tunisu je tako gubitak prešao iznos od 500 miliona dolara samo u ovoj godini, dok je revolucija Egipat koštala čak 2,5 milijarde dolara, kolika je procijenjena šteta samo u periodu 2011-2013. godi-

na. Sa posljednjim incidentima nakon rušenja ruskog putničkog aviona došlo je do prekida aviosaobraćaja iz Rusije ka popularnim egipatskim odmaralištima, a letove su obustavili i mnogi

TERORIZAM I TORNADO, ISTE ŠANSE

Prema statističkoj analizi koju je 2010. godine objavio The Wall Street Journal, vjerojatnoća da turista iz zapadnjačke države bude ubijen od strane terorista iznosila je jedan naprema tri miliona svake godine, što je vjerojatnoća približna onoj da strada od tornada. Osim toga, navedeno je da je period od 2005. do 2009. predstavljao najsigurniju eru još od 70-ih godina prošlog stoljeća.

zapadnoevropski prevoznici što će dovesti do novih gubitaka, s obzirom da evropski turisti čine više od 70% stranih turista u Egiptu. Više od 15 miliona turista svake je godine posjećivalo ovu državu. Povoljne cijene, istorijski lokaliteti i brojna ljetovališta bili su pravi mamac za goste sa Zapada. Značajan pad u turizmu u Egiptu se osjetio već 2011. godine nakon Arapskog proljeća, kada se broj turista gotovo prepolovio, a posljednjih mjeseci strani gosti gotovo u

potpunosti izbjegavaju tu zemlju. Tako je poznato ljetovalište Sharm El Sheikh, u kojem ljeto traje gotovo cijele godine, sada pust, plaže su prazne.

U BIH TURISTIČKI BUM, ALI USPORAVANJE U NOVEMBRU

Uprkos narušenoj sigurnosnoj situaciji u Bosni i Hercegovini u posljednje vrijeme, turizam i dalje predstavlja najbrže rastući sektor domaće ekonomije, što pokazuje i najnoviji statistički podaci.

OKRUGLI STO: „TERORIZAM I TURISTIČKO NOVINARSTVO“

Početak decembra prošle godine u organizaciji Svjetske federacije turističkih novinara i pisaca o turizmu FIJET-a (Fédération Internationale des Journalistes et Ecrivains du Tourisme) Hrvatska održan je okrugli sto na temu „Terorizam i turističko novinarstvo“. Sudionici okruglog stola ukazali su na krhkost turizma kao najprogresivnije rastuće grane privrede u svijetu te na negativan uticaj medija u širenju terorizma i njegovih poruka. Pokušalo se odgovoriti na pitanja o tome kakva je uloga medija i koliko mediji temama terorizma pristupaju senzacionalistički i površno, kakav je uticaj svega toga na turizam i hoće li se promijeniti turističke destinacije i način putovanja. Vlatko Cvrtila, analitičar svjetskih zbivanja i dekan Veleučilišta Vern, posebno se osvrnuo na negativnu ulogu medija u pojačavanju i produženju drame nakon terorističkog čina. Novinari imaju ulogu posrednika između javnosti i društvenih pojava, rekao je Cvrtila. Ustvrdio je kako mediji pojačavaju efekt svakog čina političkog nasilja nakon što se on počinio.

- Terorizam danas koristi sve suvremene medije da bi produljio učinak nasilja i pogotovo straha kod ljudi, jer mediji traže priču i događaj, a teroristi to jako dobro koriste. Stoga mediji i novinari, pa i oni koji se bave turizmom, moraju paziti na izbor riječi kojima se učinak straha, nesigurnosti i neizvjesnosti neće povećavati. Nakon terorističkog akta u Parizu imali smo produžene traume u medijima, kroz dugotrajne naknadne rasprave o sigurnosti - kazao je Cvrtila, dodajući da je dio toga i turističko novinarstvo. Turistički sektor svih zemalja Istoka pretrpio je štetu nakon 11. septembra, svaki napad blizu ljetovališta smanjuje broj dolazaka. No, ako na jednom mjestu turistička potražnja opadne, na drugom mjestu turizam raste. Biraju se druge destinacije i sredstva prijevoza, zaključeno je na okruglom stolu. Sandra Čorak, sa Instituta za turizam, prezentirala je istraživanje o sigurnosti putnika, te pojasnila da je upravo osjećaj sigurnosti za turiste drugi po važnosti od ukupno 14 elemenata, a nakon ljepote krajolika. Rizik od napada je vrlo važan Europljanima, najosjetljiviji su pritom Nijemci i Austrijanci. Ona je istakla da novinari trebaju pažljivo birati riječi, a o nesigurnijim odredištima više pisati o korisnim informacijama i savjetima o tome što, kako i gdje odsjesti, jesti, kako čuvati dokumente i slično, a manje pominjati one kojima se podižu „tenzije“ i održava strah.

ostalih zemalja ostvarili su 49,8 odsto noćenja. Po dužini boravka stranih turista u BiH, na prvom mjestu su turisti sa Malte sa prosječnim zadržavanjem od 5,8 noći, zatim iz Južnoafričke Republike (3,9 noći), Kuvajta (3,3 noći), Francuske (3,2 noći), Letonije (3,0 noći) i Irske, sa 2,9 noći.

- Mi smo 10 godina poslije rata od strane turoperatora na turističkim sajmovima uvijek imali kao glavno pitanje bezbjednost turista. Konačno smo razbili te predrasude i srećom nikada nismo imali nijedan incident vezan za strance, za razliku od susjednih država. Mi smo prepoznati po gostoljubivosti, jer je prema istraživanju Svjetskog ekonomskog foruma (WEF) kojim je obuhvaćeno 140 zemalja, BiH zauzela 8. mjesto na svijetu po gostoljubivosti prema turistima iz inostranstva i to je vjerovatno najbolja pozicija od svih drugih ekonomskih parametara u državi. Ova situacija, međutim, utiče globalno jer su otežana putovanja, kasne letovi, pojačavaju se sigurnosne procedure što unosi određenu nervozu među turistima iako to nema veze sa nama. Podaci za prvih 10 mjeseci ove godine pokazuju da imamo fantastičan porast u turizmu. Za novembar imamo podatke samo za Sarajevo, a rast posjeta je samo 0,3% i 2,9 posto noćenja. Očigledno je da je došlo do osjetnog usporavanja rasta, što je vjerovatno rezultat globalnih dešavanja i nema veze direktno sa BiH - kaže Asja Hadžiahmetović Mešić, portparolka Turističke zajednice kantona Sarajevo. Popularnosti BiH svakako doprinose i preporuke najvećih i najuticajnijih svjetskih turističkih portala i medija koji već godinama unazad BiH ili bar neke gradove i lokalitete u našoj zemlji navode u vrhu preporuka kao mjesta koja obavezno treba posjetiti. ●

Tako su u prvih 10 mjeseci ove godine turisti ostvarili 905.767 posjeta, što je više za 23,5 odsto, i 1.906.113 noćenja, što je više za 27,2 odsto u odnosu na isti period 2014. godine. Broj noćenja domaćih turista veći je za 16,8 odsto, dok je broj noćenja stranih turista veći za 32,8 odsto u odnosu na isti period 2014. godine. U ukupno ostvarenom broju noćenja učešće domaćih turista bilo je 32,1 odsto i 67,9 odsto stranih turista, podaci su Agencije za statistiku BiH. Prema vrsti smještajnog objekta, najveći broj noćenja je ostvaren u okviru vrste hoteli i sličan smještaj, s učešćem od 93 odsto. U strukturi noćenja stranih turista najviše noćenja u prvih deset mjeseci 2015. godine ostvarili su turisti iz: Hrvatske (12,1 odsto), Srbije (9,3), Italije (8,9), Turske (8,6), Slovenije (5,9) i Poljske (5,4 odsto), što je ukupno 50,2 odsto. Turisti iz

VIJEĆE ZA ŠTAMPU
u Bosni i Hercegovini

samoregulacijsko tijelo za štampane i on-line medije

ISKORISTITE VAŠE PRAVO!

GRAĐANI - imate pravo da se žalite na netačno izvještavanje štampe i online medija

NOVINARI - imate pravo na slobodno informisanje

www.vzs.ba - info@vzs.ba - 033/272270

Fenix NEO[®] 20 mg

želučanootporne tablete pantoprazol

COOL rješenje
za goruće probleme u želucu

Fenix NEO[®] je namijenjen za kratkotrajno
samoliječenje žgaravice i simptoma refluksa

Kutija sa 7 i 14
želučanootpornih tableta.
U svim apotekama bez ljekarskog recepta!

BH.FE-N.2015.01.

Prije upotrebe pažljivo pročitati uputstvo o lijeku. O indikacijama, mjerama opreza i neželjenim dejstvima posavjetujte se sa ljekarom ili farmaceutom.

 BOSNALIJEK

DNEVNIK U 19:00

N1

 EXCLUSIVE NEWS
CHANNEL AFFILIATE

telemach

POZICIJA 1

total TV

net tv. plus POZICIJA 6

KABLOVKA
TELEVIZIJA HS

POZICIJA 48, 51

n1info.com

ANELA KADIĆ, SAMOHRANA MAJKA DJEVOJČICE SA POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU I APSOLVENTICA NA FIZICI U SARAJEVU NA PRIRODNO-MATEMATIČKOM FAKULTETU

Ja želim da moje dijete osjeti kišu, osjeti društvo, da moje dijete doživi i taj osjećaj komuniciranja sa drugom djecom

Glas javnosti je rubrika kojom magazin Start BiH daje mogućnost i priliku sasvim običnim ljudima da iznesu svoja iskustva, mišljenja, sugestije, probleme koji ih tište, ali i pozitivne primjere. Ovoga puta glas ima Anela Kadić koja svim roditeljima koji imaju djecu kao što je njena kćerka Emina poručuje da ih ne kriju i da ih izvođe van kuće i u društvo

Dvadesetdevetogodišnja Anela Kadić ima šestogodišnju kćer Eminu sa poteškoćama u razvoju, koja ne hoda, ne govori, ne vidi i ne koristi ruke, ali dobro čuje. Anela, osim što brine o svojoj kćerki, studira fiziku i ima tri *parcijale* do diplome. Ipak, prioritet joj je njena kćer. Osim toga, ubijedena je da je niko ne bi htio zaposliti kada sazna da ima bolesno dijete. Kaže da su joj sve ovo vrijeme najveća pomoć njena porodica, mama i tata, sestra, ali i brat koji je posebno pažljiv i spretan sa Eminom, te prijateljice koje imaju puno razumijevanje za nju i koje joj daju podršku kada god osjete da joj treba. Anela za sada ne pravi nikakve planove. Voljela bi roditi još jedno dijete da Emina ima brata ili sestru, ide na sve dostupne edukacije za roditelje i žao joj je što ne može dobiti posao, što u parkovima za igru nema specijalizovanih ljuljački za djecu u kolicima kakvih ima u drugim zemljama, što na internetu i u medijima nema više informacija za roditelje sa djecom sa poteškoćama u razvoju. Nada se da će jednom sama napraviti neki priručnik koji će biti koristan drugim roditeljima. Kaže da nema često teške trenutke, ali da je plakala pred Novu godinu jer je njen momak rekao da mu je žao Emine jer ne osjeća radost Nove godine. Ovo je njena i Eminina priča:

- Nedavno sam se prijavila za posao u pekari, htjela sam da radim treću smjenu, ne toliko zbog novca koliko da malo izađem iz kuće i da budem među odraslim ljudima. Pitali su me da li sam udata i da li imam djecu i kada sam rekla da sam razvedena i da imam dijete sa poteškoćama u razvoju rekli su mi

da će mi se javiti, ali mi se nikada niko nije javio. Sada je dobro, znam i mogu da se nosim sa svim, ali u početku je bilo teško. Znam da su me ljudi ogovarali i da su govorili da sam „em razvedena em još sa djetetom sa poteškoćama“. Tada me bilo sramota i da izađem iz kuće, ali u neko doba sam shvatila da me zaista ne interesuje šta ko govori. Mogu mirne savjesti pogledati svakom u oči i sigurna sam da Bog ima neki poseban plan sa mnom kada mi je dao jedno ovako posebno dijete. Sada mi mnogo teže pada što roditelji koji imaju djecu kao moja Emina tu djecu kriju i ne izvođe van kuće i u društvo. Voljela bih da im, kada bih im mogla poslati poruku, kažem da to ne rade. Ja sam neki dan moju Eminu izvela u šetnju po kiši i ona je plakala, a jedna žena mi je rekla da griješim i da mučim dijete. Ja sam joj odgovorila pitanjem zašto je onda ona izašla na kišu. Ja želim da moje dijete osjeti kišu. Iz istog razloga je stavljam i za sto kada mi jedemo i nastojim da jedan obrok jedemo zajedno, da je ne hranim samu i negdje na strani, nego da osjeti društvo. Ja znam da ona to voli. Nedavno smo imali situaciju kada je kćerka moje prijateljice bila sa nama i stavili smo je sa Eminom u krevetić, da se druže. Emina je žvakala jezik, a djevojčica je mislila da ima žvaku i tražila je da joj je da. Kako Emina nije reagovala, djevojčica je pokušala da joj otvori usta i sama uzme žvaku. Mojoj prijateljici je bilo jako neprijatno i izvinjavala se, ali meni nije smetalo. Želim da moje dijete doživi i taj osjećaj, da komunicira sa drugom djecom i to je kod nje izazvalo emociju, kakvu god, ali to je važno. Ona ima pravo i da bude ljuta i

da se posvađa na svoj način, a ja sam tu da je branim ako zatreba.

EMINA JE SA TRI MJESECA DOBILA PRVE EPILEPTIČNE NPADE

- Dijagnoza je *sindrom vest*, koji vuče i mikrocefaliju i niz drugih problema, a posljedica je usporen psihomotorni razvoj, slab vid... Zbog lijekova često spava, ali odlično čuje, pa se na to oslanjamo. Epileptični napadi su u početku bili jako česti i dosta dugački, u serijama od po 30 do 40 napada koji traju po 20 minuta i to se dešavalo više puta dnevno. Nije gubila svijest ili pjenila, nego je grčila noge, ruke i lice, oči prebacivala u stranu, a ja sam samo stajala i gledala je svjesna da joj svaki napad oštećuje mozak i nisam joj mogla pomoći. To mi je najgore padalo jer sam naučena i odgojena da se sve može popraviti, šta god da uradiš. Napade su pratile upale pluća i mokraćnih kanala... Bila je praktično polumrtva, konstanto je spavala, bili smo često u bolnici i ponekad ljekari nisu imali mjesto da joj ubodu novu iglu za terapiju. Teško mi je padalo i to što ne mogu doprijeti do nje i ostvariti bilo kakvu komunikaciju jer nije bilo pogleda, osmijeha, bilo kakve reakcije. Probali smo brojne terapije i ništa nije pomoglo. Mislim da ni ljekari ne znaju šta je tačno uzrok oboljenju jer nema promjena na hormonima i ona bi po tim pokazateljima trebala biti zdravo dijete, ali ja mislim da su problem stres koji sam imala tokom trudnoće i težak porod.

TREBA POMOĆI RODITELJIMA

- Mi roditelji djece sa poteškoćama u

razvoju nemamo nikakvu pomoć institucija poput savjetovališta ili slično. Medicinske sestre i doktori rade svoj posao, ali psiholog ili slično za roditelje ne postoji. Sve što imamo je invalidnina i naknada za tuđu njegu i pomoć i to je ukupno 400 KM. Mislim da bi svako trebao da ima podršku, ali ja je nisam imala nego sam po bolnici i drugdje, gdje sretnem ljude koji imaju djecu sa sličnim problemima kao moja Emina, pitala šta mi treba, gdje to mogu naći, koliko košta. Jedini razgovor sa psihologom sam imala kada su Emini radili psihološki nalaz. Prije toga sam mislila da nisam u redu, a onda je ta doktorica razgovarala sa mnom i rekla da sam ja odlično. Tada se nešto počelo mijenjati i u meni. Mislim da se svako mora izboriti sam za sebe. Sada sam aktivna u udruženju Oaza, koje radi sa djecom sa

poteškoćama u razvoju i preko tog udruženja smo dobili jednom mjesečno besplatan vremenski neograničen termin na bazenu Terme samo za nas i našu djecu. Tu Emina uživa u vodi. Imamo pravo i na besplatan boravak u banji u Fojnici, jednom godišnje 21 dan, ali Emini bi zbog sprječavanja krivljenja kičme i očuvanja zdravlja unutrašnjih organa ta banja trebala barem tri puta godišnje. Ja, nažalost, nemam novac da to platim.

NEMAM NIKAKVU PREDNOST

- Imam sreću da nisam bila ozbiljnije bolesna od Emininog rođenja. Jednom sam imala jaku upalu zuba i to sam prebrodila na stolici pored njenog bolesničkog kreveta. Mogla me mama zamijeniti, ali nisam imala vremena da idem da me naruče, pa da opet idem da mi nešto rade... Kao

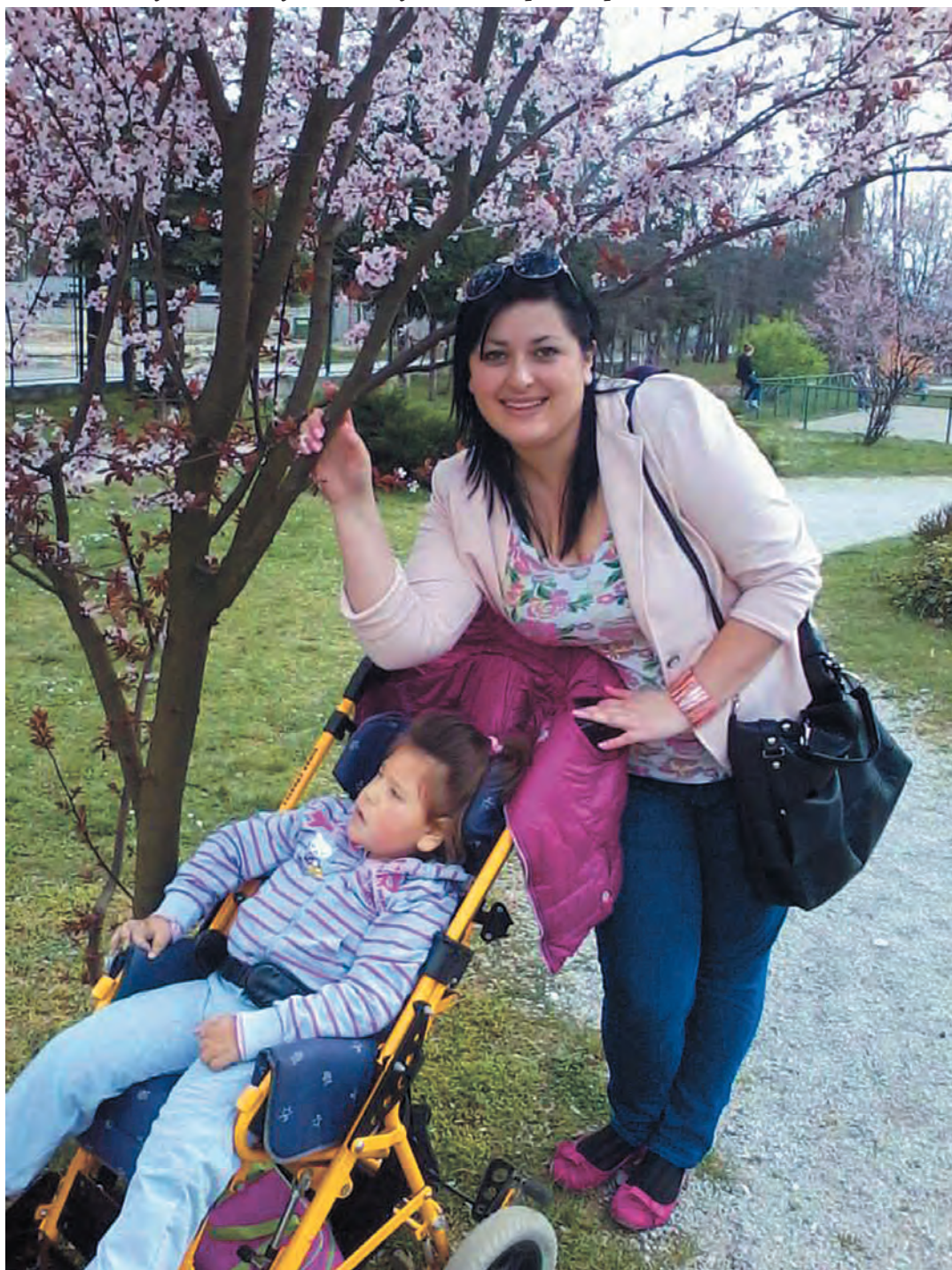
majka djeteta koje nije samostalno nemam nikavu prednost kod ljekara. Sada postoji Dnevni centar „Dajte mi šansu“, gdje mogu odvesti dijete na par sati ili da oni dođu da budu sa njom ili da pošalju prevoz da je prebace u Centar i to je vrijeme kada ja mogu otići kod ljekara. Tako sam nedavno bila kod ljekara i imam neki problem, moram napraviti dodatne pretrage jer se nisam liječila na vrijeme, pa će o Emini malo više morati brinuti moji roditelji. Ali izgurat ćemo nekako, moj brat je sjajan sa njom. On sada čeka posao vatrogasca jer je završio obuku i mislim da on zaslužuje najviše na svijetu jer je jako dobar i požrtvovan čovjek.

EMININA PRVA ČESTITKA

- Ove jeseni smo kupile prve čizme i veoma sam sretna zbog toga. Njena stopala su deformisana i bilo je nemoguće obući joj ikakvu obuću, čak ni tene, ali smo ih redovnim vježbama popravili. Emina inače ide u školu „Vladimir Nazor“ i tamo ima svoje društvo. Mislim da nije dobro da je uvijek samo sa mnom, a kod kuće svaki dan imamo fizičko – ja to tako zovem jer druga djeca idu na balet ili košarku i plivanje, a Emina ima fizičko. U školi ima logopeda i defektologa, muzikoterapiju i dvije sjajne učiteljice, Armandu Klis i Maidu Redžić, i ja sam za Osmi mart prvi put dobila poklon od svog djeteta – čestitku na kojoj piše „Sretan 8. Mart“ i otiske prstića moje kćeri. To sada držim na polici, da mi je uvijek na očima. One rade sa djecom u skladu sa njihovim mogućnostima i mislim da je to jako dobro, sjajne su sa tim da je jedna od njih primljena na određeno vrijeme i postoji opasnost da ostanemo bez nje, a to bi bila prava šteta.

AKO SE MENI NEŠTO DOGODI

- Živim od danas do sutra i želim da moje dijete uživa u ovom trenutku. Često su mi ponavljali da ona neće dugo živjeti i sada sam to prihvatila, živjet će koliko joj Bog da i nemam strahova. Ne želim ni da razmišljam o tome koliko ćemo živjeti ona ili ja, ali ako se desi, a desit će se, znam da će neko brinuti o njoj kada mene ne bude i ne želim da mislim o tome. Voljela bih da imam neku sigurnost da ne moram razmišljati o tome, da znam da postoji neka institucija gdje će ona imati kvalitetan život jer sada to nemamo i ja je ne želim dati niti u jedan centar gdje će biti zatvorena u četiri zida, neće izlaziti, imati logopeda i defektologa i svu drugu podršku koja joj je potrebna. Osim toga, meni nije teško da brinem o njoj i mnogo sam naučila. Žao mi je što nisam završila obuku ili školu za medicinsku sestru jer mislim da mogu mnogima da pomognem. ●

BH. ISELJENICI GODINAMA ČEKAJU NA KONKRETNIJU SARADNJU SA MATIČNOM DRŽAVOM

Nepravda se mora ispraviti

Sredinom prošle godine usvojena je inicijativa zastupnika Denisa Bećirovića za pripremanje i dostavljanje u parlamentarnu proceduru prijedloga zakona o dijaspori BiH. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH zaduženo je da sačini okvirnu politiku o dijaspori, što bi trebala biti baza za zakonsko definiranje ove materije. Semiha Borovac, čelnica ovog ministarstva, kazala je za naš magazin da su načinjeni značajni koraci u tom pravcu, te da se u ovoj godini radi na dobijanju politike odnosa sa bh. iseljeništvom

Prema podacima Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBH), ukupne doznake iz dijaspori od 1998. godine do septembra 2015. iznose nevjerojatnih 38,7 milijardi konvertibilnih maraka. Kako su nam napomenuli u CBBH, ovaj iznos ne uključuje inostrane penzije i ostale tekuće transfere. Ilustracije radi, ukupan brutodruštveni proizvod BiH u 2014. iznosio je 27,2 milijarde KM.

DJECU NAM ŠKOLUJU SUSJEDI

I dok dijaspora svojim doznakama već godinama ili, bolje rečeno, decenijama poput infuzije održava bh. ekonomiju u životu, država BiH istovremeno ne čini ništa da zakonski riješi brojne probleme sa kojima se ova populacija suočava. A njihovi zahtjevi nisu ništa više od onoga što imaju drugi iseljenici od svojih matičnih zemalja. - Dva miliona građana BiH nemaju svoje ministarstvo za dijasporu, što je inače stalni zahtjev Svjetskog saveza dijaspori BiH (SSDBiH) spram državnih organa jer jedno takvo ministarstvo bi na jedno mjesto stavilo potrebe i probleme bh. dijaspori. Pogledajte samo posljednji

primjer zašto nam treba ministarstvo za dijasporu. Sektor za iseljeništvo, koji djeluje pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, imao je viška novca i tokom prošlog ljeta odštampao je nekih 5000 udžbenika za dopunsko obrazovanje djece. Ministarstvo vanjskih poslova BiH je trebalo da to svojim kombijima preveze do bh. ambasada. Od septembra knjige čuče u Sarajevu, a djeca i učitelji iz dijaspori umjesto da uče iz tih knjiga moraju se snalaziti sa kojekakvim kopijama. Inače za ovu oblast dopunskog obrazovanja nadležno je Ministarstvo civilnih poslova BiH. Da postoji ministarstvo za dijasporu ovi problemi bi bili rješavani u jednom ministarstvu, a ne u tri koja se ponašaju kao rogovi u vreći - ilustruje Namik Alimajstorović, novinar i prvi predsjednik Svjetskog saveza dijaspori BiH.

Prema njegovim riječima, zbog ovakve fragmentiranosti i sistemske neuređenosti mnoga djeca porijeklom iz BiH umjesto u bh. dopunske škole nastavu pohađaju u školama koje su pod pokroviteljstvom susjednih zemalja, ponajviše Hrvatske i

Srbije koje imaju ministarstva dijaspori.

- Sljedeća stvar koja nedostaje je kvalitetan izborni zakon koji će omogućiti posebnu izbornu jedinicu za bh. dijasporu i uvesti elektronsko glasanje. Potrebno je pojačati aktivnosti na donošenju zakona o bh. dijaspori i konačno ukinuti javašluk koji vlada u ovoj oblasti. Ozbiljno razmotriti prijedlog ustava BiH koji je SSDBiH izradio prije šest godina i dostavio Ustavnom pravnoj komisiji Parlamenta BiH na razmatranje - navodi Alimajstorović.

On dodaje da, u sklopu razgovora o ustavnim promjenama, SSDBiH smatra da je dobar momenat da se u obzir uzme i rješavanje ovog problema onako kako ga vidi bh. iseljeništvo.

- Na kiselenju je i zahtjev za otvaranjem kulturnih centara BiH u zemljama sa većim brojem bh. građana. Kada je pak riječ o investiranju u BiH, trebalo bi ukloniti sve zapreke koje su dovele BiH do toga da je postala najneatraktivnija zemlja u regionu za ulaganje. Naime, dok se ne dese određene reforme teško je očekivati da će bilo ko, pa čak i dijaspora,

ulagati u privredu BiH. Sa druge strane, nijedna od državnih institucija nije uradila ništa konkretno da organizirano uključi dijasporu u privredne tokove u BiH - nabraja Alimajstorović.

OD ZAKONA BI SVI IMALI KORISTI

Određeni iskorak u pravom smjeru napravljen je sredinom prošle godine, kada je usvojena inicijativa **Denisa Bećirovića**, poslanika u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, odnosno usvojen tekst u kojem stoji da je Vijeće Ministara dužno da do kraja 2015. u parlamentarnu proceduru uputi tekst zakona o dijaspori BiH.

- Nažalost, moram konstatirati da se VM neodgovorno ponaša i da već kasni sa predlaganjem takvog zakona. Jako je važno da u ovoj zemlji svi mi promijenimo određene stereotipe. Bh. dijaspora nisu samo ljudi koje danas prepoznajemo samo kao prognanike i izbjeglice niti je dijaspora zbir tri odvojena nacionalna korpusa. Nažalost, takva shvatanja su u pojedinim bh. političkim krugovima još uvijek prisutna i na osnovu njih se često vuku pogrešni potezi - kaže Bećirović.

Kao poslanik koji je jako duboko involviran u ovu problematiku, Bećirović ističe značaj donošenja zakona koji bi propisao konkretne pravce djelovanja države u smislu bolje saradnje sa svojom dijasporom.

- Takav zakon bi trebao da riješi niz pitanja i osigura mehanizme kako da poboljšamo položaj i zaštitimo prava i interese pripadnika dijaspore. On bi trebao sistemski da propiše kako očuvati bh. identitet u drugim državama, kako unaprijediti ekonomsku saradnju sa dijasporom, kako obezbijediti uslove da se ljudi iz dijaspore mogu nesmetano sastajati, kako povezati naše sportiste širom svijeta da igraju za nacionalnu reprezentaciju BiH. Postoje brojni naučni, kulturni i drugi radnici u svijetu koje nismo povezali. Imamo i poslanike u državnim parlamentima drugih zemalja, čak i u Evropskom parlamentu i itekako bi bilo važno integritirati ih i povezati - navodi Bećirović, uz obećanje da će učiniti sve što je u njegovoj moći da se pomenuti zakon donese.

Podvlači da je ovo nadstranačko pitanje i

▶ OSNOVANA PRVA BOSANSKA ŠKOLA U POKRAJINI SAARLAND

U njemačkoj pokrajini Saarland 16. januara 2016. godine osnovana je prva bosanska škola u ovom dijelu Njemačke, a za pohađanje dopunske nastave prijavljeno je 36 djevojčica i dječaka.

Manifestaciji, održanoj u Bosanskom kulturnom centru Saarbrueken, prisustvovalo je oko 200 bh. iseljenika. Za koordinatore škole izabrana je Elvira Albašić.

da se tiče svih građana i svih naroda i da mu na takav način treba i pristupiti.

- U tom zakonu nema ničega što bi ugrožavalo vitalni nacionalni ili bilo kakav drugi interes. Kompletan zakon treba pomoći i Bošnjacima, Srbima, Hrvatima, Bosancima, Romima i svim građanima da se bolje povežemo sa našom dijasporom, a to je ujedno i zahtjev naše dijaspore gdje god da odete van granica BiH - ističe Bećirović i dodaje da će ostati uporan i da će učiniti sve što je do njega.

POLITIKA ODNOSA SA BH. ISELJENIŠTVOM

Kako nam je kazala **Semiha Borovac**, ministrica za ljudska prava i izbjeglice BiH, dijaspori se u okviru Ministarstva, ali i BiH u cjelini, davao znatno manji značaj i podrška u odnosu na druge nadležnosti i u odnosu na realni značaj te populacije za naše društvo i državu. Takav odnos, smatra ona, bio je rezultat prije svega, nepostojanja političkog koncenzusa na državnom nivou o pitanju načina reguliranja odnosa sa našim iseljentištvom.

- Ovu oblast zatekla sam pravno nuređenu. Ne postoji zakon, niti strategija prema dijaspori, iako je istina da je bilo više pokušaja njihovog donošenja. U skladu sa tim, i finansijska podrška iz budžeta Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice ovoj oblasti je bila neznatna. Svojim dolaskom u ovo ministarstvo odlučila sam da saradnju i uopšteno nadležnosti vezane za pitanja naše dijaspore postavim na prave osnove. Načinjeni su značajni koraci u tom pravcu. Prije svega, insistirala sam da se za ovu oblast osigura značajnija finansijska podrška iz budžeta Ministarstva, kako rad u ovoj oblasti ne bi ovisio od međunarodnih donacija, tako da su tu

već napravljene potrebne promjene - ističe Borovac.

Dodaje da je nekoliko pokušaja donošenja zakona i strategije prema dijaspori propalo zbog nepostojanja političke volje, ali da sada vjeruje u pozitivnije ozračje.

- Moj cilj je da u ovoj godini dobijemo politiku odnosa sa bh. iseljentištvom, kao osnovu da krenemo ka izradi zakona i strategije. To će osigurati normativni okvir za jačanje i konkretiziranje saradnje sa našom dijasporom, što je dužnost naše države i obaveza, ne samo zbog činjenice da se radi o našim ljudima, nego i da je njihov utjecaj na ekonomiju BiH snažniji od brojnih velikih investitora koji uživaju mnogo veća prava u našoj zemlji od naših iseljenika. Ta, bit ću slobodna nazvati je tako, nepravda se mora ispraviti - poručuje Borovac koja je u oktobru prošle godine učestvovala i na sjednici Glavnog odbora SSDBiH u turskom Izmiru.

Jedno od najbitnijih pitanja je svakako i dopunsko obrazovanje djece u iseljentištvu. Borovac smatra da se na tom pitanju do sada malo uradilo. Usvojen je nastavni plan i program za dopunsku nastavu, štampani su udžbenici za prva četiri razreda i to je sve što je država uradila, kaže ona.

- Dopunska nastava postoji zahvaljujući entuzijazmu i volonterskom radu organizacija i pojedinaca u dijaspori, bez ikakve podrške BiH. Međutim, Ministarstvo civilnih poslova, koje je nadležno za ovu oblast, ove godine je po prvi put osiguralo budžetska sredstva za dopunsku nastavu na maternjem jeziku u inostranstvu. Kako riješiti ovo pitanje? U skoro svim zemljama imamo veliki broj profesionalnih nastavnika koji bi rado radili ili već rade u dopunskim školama, ali potpuno volonterski. To je kadar koji itekako može biti iskorisćen za organizovanje dopunske nastave. Umjesto da se iz BiH šalju nastavnici, plaćaju stanovi, velike plate za rad u inostranstvu, uz simbolične naknade nastavniciima bh. porijekla, koji tamo žive, ovo pitanje se može riješiti vrlo kvalitetno, a da ni državu ne košta puno - smatra Borovac. ●

▶ JOŠ VIŠE INFORMACIJA NA WEB-STRANI

Ministarstvo ima web-stranicu na kojoj jedan od najaktivnijih dijelova jeste onaj koji se tiče Sektora za iseljentištvo, koji obiluje informacijama i aktuelnostima o dešavanjima i zanimanjima bh.

dijaspora.

- Sigurno je da to može bolje i više, kao i to da ovaj zadatak u mnogome ovisi i od naših iseljenika koji su izvor tih informacija - kaže Borovac.

HASAN BAJRAMOVIĆ, NAJTRAŽENIJI 3D ANIMATOR

Ono što su me fakultet i život u Maleziji naučili jeste da bez rada nema uspjeha

Sarajlija Hasan Bajramović školovanje u oblasti umjetnosti i kreativne multimedije je završio u Maleziji. Ovaj jednostavni i skromni mladić za naš magazin kaže da je za neke svoje radove i članke koje je objavljivao u 20-tak časopisa dobio i nagrade, da postoji i kolekcija od šest knjiga u kojima su objavljeni njegovi članci i radovi, a misli da su neki od radova i u 3dsmax bibliji za američko tržište

Malo ko zna da se usred Sarajeva krije jedan od najboljih ili najtraženijih i višestruko nagrađivani 3D animator, **Hasan Bajramović**.

Sarađuje sa tri vodeća studija u izradi game-trailera: *Blur Studios*, *Digic Animation* i *Axis Animation*. *Blur* je, kaže, nešto kao njegov dječjački san. Oduvijek je želio da radi za tu ekipu i taj san mu se ostvario. Oni, pored izrade klasične 3d-animacije, rade i vfx-sekvence za filmove. Što se tiče likova, od objavljenih naslova radio je na trailerima za *FarCry4*, *Skylanders*, *Mafia 3*, *Dishonored 2*, *Call of Duty Advanced Warfare*, *League of Legends*, a radio je i na dosta projekata o kojima, kaže, još ne smije pričati, osim da su u pitanju AAA-naslovi. Misli da će neki od njih biti objavljeni u ovoj godini. Hasan je do sada dobio i nekoliko nagrada.

- Nagrade koje sam dobio su za neke od radova i članke koje sam objavljivao u 20-tak časopisa iz industrije. Postoji kolekcija od šest knjiga u kojima su objavljeni moji članci i radovi, a mislim da su neki od radova i u 3dsmax bibliji za američko tržište, nisam siguran - kaže Hasan.

ŽIVOT U TUĐOJ SREDINI SUROV I TEŽAK

Skromno nam kaže da u kreiranju pojedinih likova nije sam radio nego da je bio uključen u izradu pojedinih segmenata same igre ili reklame, odnosno trailera za nju. Hasan Bajramović je inače iz Sarajeva i stalno je zaposlen u Al Jazeera Balkans. Paralelno sa tim je *freelance character artist*. Školovanje je završio u Maleziji, u oblasti umjetnosti i kreativne multimedije.

- Modeling sa programiranjem sam učio na kraju srednje škole i za vrijeme moje avanture na Pravnom fakultetu koja, na sreću, nije trajala duže od dvije godine. Šalim se, ali zahvaljujući mojim roditeljima koji su me uvijek podržavali u svemu napustio sam rodnu grudu u potrazi za boljom edukacijom i životom. Na studiju sam zaista dosta naučio, ali kao i iz svakog fakulteta, čovjek na kraju izađe više zbunjen nego sposoban: prevelika količina informacija, opširnost, neusmjerenost

ili kako god to nazvali mi nije nešto pretjerano pomoglo. Ono što su me fakultet i sam život u Maleziji naučili jeste da bez rada nema uspjeha. Ja često i sam kažem da me taj fakultet naučio da učim. Naučio me i koliko je život u tuđoj sredini surov i težak. Mislim da me to samo iskustvo najviše motivisalo da svaki dan učim i radim na sebi - priča Hasan. Pojašnjava da je 3D modelling jedan od segmenata ili faza u izradi animacije ili VFX-scena na filmovima, game trailerima ili reklamama. Može se, laički rečeno, posmatrati baš kao modeliranje ili izrada ili oblikovanje likova ili okruženja, odnosno proizvođa. Inače 3D modeling se primjenjuje i u umjetnosti i u arhitekturi jer omogućava da jednom napravljen model bude prikazan u

svim mogućim uglovima, pozama i u pokretu. Najviše se primjenjuje u filmovima, reklamama i vizualizacijama raznih proizvoda i arhitektonskih rješenja. Danas u svijetu postoje muzeji u kojima se djela starih majstora ponovo izrađuju ili re-kreiraju u 3D. - Jedna od interesantnijih primjena i projekata na kojim sam prošle godine radio jeste upravo izrada umjetničkih slika starih majstora u reljefu i njihovo printanje. Praktična primjena ovog projekta me sasvim oduševila. Omogućila je slijepim osobama da osjete ono što mi uzimamo zdravo za gotovo svaki dan - pojašnjava Hasan.

Napominje da je industrija igrice, za koju najčešće radi, najrazvijenija na Zapadu, pogotovo u SAD, pa Kanadi, pa u Evropi, a u BiH trenutno djeluje, prema Hasanovoj procjeni, dosta jakih kreativaca.

- Oni ne djeluju samo u oblasti gaminga, nego i u muzici i grafičkom dizajnu. To su momci i djevojke čija se muzika sluša po svjetskim klubovima, radovi izučavaju na američkim univerzitetima, koji rade kao freelanceri za jake studije i klijente. Svi oni su odlični umjetnici i ljudi. U gamingu, recimo, mogu izdvojiti ekipu iz *Triple Claima*, koja je stvarno fantastična i svi u njoj dobro znaju šta rade. Ali onda dolazimo na onaj tužni dio u kojem penzioneri nemaju penzije, rudari nemaju plate, roditelji nemaju para da liječe djecu i onda naravno da ne postoji ulaganje u ove oblasti. Često zbog toga imamo situaciju da mladi bježe vani zbog općepoznatih razloga - primjećuje Bajramović.

SVE POČINJE CONCEPT ARTOM

Istovremeno naglašava da je posao u ovoj industriji jako težak i zahtijeva puno rada i žrtvovanja.

- Ovo zaista nije lahka para jer radni dan nikada ne traje manje od 12 sati. To u 90 posto slučajeva uključuje i oba vikenda i *crunch-time* i prekovremene sate jer sam znao sa kolegama ostati budan i po 48 sati. I, opet, ukoliko svakodnevno ne radite na sebi, ne istražujete i ne usavršavate

tehnike, industrija će vas za jako kratko vrijeme pregaziti, a i vašu poziciju će uzeti neko drugi, a kada ispadnete jako teško ćete se vratiti u tu mašineriju. Ego ne smije postojati u okruženju u kojem se radi, mora ostati na vratima. Sugestije ili kritike od supervizora, pa i same ispravke, mogu vaše strpljenje staviti na test, ali čovjek mora da *sabura* jer konkurencija je zaista velika i da bi vas neko zaposlio morate imati pozitivan stav i nešto što šefovi ne mogu dobiti od lokalnih artista - priča Hasan.

Pojašnjava da je proces proizvodnje u ovoj industriji veoma kompleksan da, zavisno od toga šta radite, zahtijeva poznavanje dosta programskih alata kao što su Autodesk 3dsmax, Maya, Mudbox, Pixologic ZBrush, Photoshop, Mari, 3Dcoat, Arnold, Vray. Obično, većina modelera svoju karijeru počinje s arhitektonskim vizualizacijama ili izradom proizvoda, a oni koji se stvarno posvete svom radu i učenju završe na izradi likova, realnih ili stiliziranih. Hasan kaže da je izrada likova najteža disciplina u modelingu jer je, pored tehničkog poznavanja softvera i industrijskih normi vezanih za samu izradu, a svaki studio ima svoju, potrebno i solidno poznavanje anatomije i ljudi i životinja.

- Svi savršeno dobro znamo kako ljudsko lice ili ruka ili šta već izgleda, pa će i najmanja greška dovesti do toga da oko

posmatrača primijeti neregularnost na modelu - pojašnjava Hasan.

Kaže da je njegov posao razgranat na više faza i da neki od studija te faze drže kao zasebne profesije ili pozicije u firmi. Sve počinje *concept artom*, koji pravi Hasan ili klijent. Zatim se planira raspored izrade.

- U svakom trenutku svi moraju da znaju u kojoj ste fazi izrade jer od vas zavise i drugi odjeli kao što su *rigging*, *animation* ili *scene assembly*. Moj dio posla je da inicijalnu skicu na papiru prenesem ili pretvorim u model, finalni proizvod koji se koristi u produkciji. To podrazumijeva izradu modela - *poly modeliranje* i *sculpting*, izradu tekstura i izradu materijala na modelu - priča Bajramović.

Pitanje o tome kako sam proces snimanja izgleda i da li se tokom snimanja koriste

samo modeli ili ljudi i modeli je, kaže, zadiranje u oblast direkcije, animacije i rigginga, ali...

- Sve zavisi od samog projekta. Ukoliko se radi o filmu koji zahtijeva robota koji trči po ulicama New Yorka, naravno da ćete raditi robota u 3D. Ukoliko radite samo animaciju, *sav content* će biti animiran i izrađen u 3D - pojašnjava Bajramović. Na pitanje o tome da li su njegovi likovi agresivni, Hasan kaže da više voli reći da „nisu nasmijani“.

- To su radovi koje poslodavci žele da vide. Radovi koji najbolje mogu pokazati vašu sposobnost i *skill-set*. Možda na izgled mojih likova djeluje i činjenica da smo preživjeli rat, ali generalno se trudim da svaki lik ima neku priču iza sebe. Inspiraciju nalazim svugdje, ponajviše kod kolega iz industrije i u činjenici da stvari moram uzeti u svoje ruke ukoliko želim da svojoj porodici obezbijedim bolji život. Događalo mi se da se na kraju rada razočaram u sam projekat, ali to su bili uglavnom projekti u BiH, a što se tiče stranih kompanija stvarno nikad nisam imao tih problema. Ipak se radi o ozbiljnim studijima koji su veterani u industriji - priča Hasan.

Priznaje da je on lično odrastao na najboljim crtanim filmovima poput Tom and Jerry, Bugs Bunny i ALF i na klasičnim bajkama, a u sam posao je ušao vrlo racionalno, shvativši da mu ovo može biti siguran posao.

- Studirao sam pravo jako kratko, završio ekonomsku srednju školu i shvatio da je previše ekonomista, pravnika u BiH i da je konkurencija za posao velika, a malo radnih mjesta. Dovoljno je svratiti do lokalnog biroa za zapošljavanje i pogledati statistiku. Upravo zbog toga sam se odlučio za ovaj potez. Mislim da sam napravio dobru odluku kada sam se odlučio za ovu karijeru jer u najgorem slučaju samo opet neću imati posla. Sada sam posao obavljam iz BiH, ali prema potrebi i ukoliko to klijent zahtijeva idem na neku lokaciju - pojašnjava Bajramović i naglašava da je i za njega i za druge koji nešto rade najvažnije da znaju šta rade i šta žele postići tim radom. ●

▶ RADIONICE ZA 3D ANIMACIJU

Hasan Bajramović je dio USAID-ovih radionica za 3D animaciju za mlade dizajnere. - Neki su brzo ili brže pokupili znanje, ali svi su tu negdje. Ali sve se svodi na onu staru: rad, red i disciplina. Mislim da sam kod njih probudio interesovanje za 3D i to je najvažnije. Moram priznati da sam ponosan na cijelu ekipu i da sam oduševljen koliko su brzo napredovali. Dosta njih nikad

nije imalo kontakta sa 3D-om, a sada već sami eksperimentišu sa formama i istražuju. Posebno sam zahvalan divnim ljudima u USAID-u i projektu Networks, kao i svima koji su bili uključeni u realizaciju i nadam se da će ove aktivnosti prerasti u nešto puno veće, gdje ćemo moći da se zajedno usavršavamo, učimo i družimo - kaže Hasan Bajramović.

EKIPA MAGAZINA START SA PATROLOM JEDINICE ZA PODRŠKU MUP-a KANTONA SARAJEVO

Kada se svi opuste, oni su tada na

Nakon ukrcavanja u službeni kombi, sa jednom od patrola Jedinice za podršku MUPKS krećemo u smjenu koja će trajati ujutro do četiri sata. Rejon koji će ovu noć pokrivati su Policijska stanica Stari Grad i Centar, odnosno Prva policijska uprava. Naš tim vodi A. Mulaosmanović, a ostatak ekipe čine A. Kišić, N. Hodžić, M. Komarica i A. Imamović, jedna od dvije djevojke koje su trenutno u Jedinici

PIŠE: Zdravko Čupović zdravko@startbih.info

Dok se većina raduje vikendu i kraju radne sedmice, sa prvim poslijepodnevnom mrakom postaje vrlo živo u zgradi koju zajedno dijele Jedinica za podršku MUPKS i Specijalistička jedinica u sarajevskom naselju Nahorevo. Prolaznici zapravo to i ne primjećuju jer je objekat osvijetljen tek koliko je to neophodno, a široka

ulazna kapija se po potrebi brzo otvara i brzo zatvara. Čak i službeni vozni park je mahom skriven od očiju javnosti iza same matične zgrade. U mraku se međutim jasno naslućuje vojnička disciplina. Kratka pitanja i još kraći odgovori sa vremena na vrijeme prostruje kroz noć. Prethodno najavljena, ekipa magazina Start BiH dolazi 30 minuta ranije nego je dogovoreno, ali čak ni to nije dovoljno da iznenadimo **Emira Sijerčića Dugog**,

komandira Jedinice za podršku. Stigao je netom prije nas. Za nadimak ga ne treba ni pitati. Sa visinom od više od dva metra, širokih ramena i ispravljenih leđa, čak i u mraku „baca sjenku“.

NAJTEŽE NA FEBRUARSKIM PROTESTIMA

Na putu prema kancelariji, za svakog člana svoje jedinice kojeg smo sreli imao je samo jedno pitanje: „Da li ste spremni?“ „24 sata, komandire!“, ko iz topa bi redom

najspremniji

foto: Mevludin Mekić

A. Imamović, A. Kišić, M. Komarica, A. Mulasomanović, N. Hodžić

odgovarali. Jedinicom koja broji više od 100 pripadnika Dugi zapovijeda od kraja 2014. godine.

- Mi smo namijenjeni za osiguranje javnih skupova, da odgovorimo na demonstracije i proteste. To nam je posao broj jedan. Pored toga, radimo i na sprečavanju narušavanja javnog reda i mira u većem obimu, sprečavanju vršenja krivičnih djela, hvatanju izvršilaca krivičnih djela, kontroli kretanja lica i vozila u saobraćaju. To rade naše patrolne - ukratko nam opisuje nadležnosti Jedinice.

Kada se to prevede u brojeve, statistika kaže da su pripadnici Jedinice za podršku MUPKS u posljednja tri mjeseca kod 13 lica pronašli razna narkotička sredstva,

devet pištolja, određeni broj bejzbol i teleskopskih palica, noževa, boksera i jednu vagu za vaganje narkotičkih sredstava. - Mada nema pravila, neke analize pokazuju da najviše posla ima u petak i subotu večer. Ali u dane vikenda ljudi se malo više opuste pa je za očekivati da dolazi do više narušavanja javnog reda mira - dodaje on, što je zapravo i bio jedan od razloga zašto smo ih posjetili ovaj dan. Ili, bolje rečeno, ovu noć. Dok nam ljubazno i profesionalno govori o Jedinici, pažnju nam privlače duge cijevi u uglu prostorije.

- Odnedavno, jedan član svakog tima u patroli nosi dugu cijev. U posljednje vrijeme imali smo raznih situacija sa licima koja su sklona otuđivanju motornih vozila - biranim riječima i službenom terminologijom pojašnjava Dugi. Pojednostavljeno govoreći, u pitanju je automafija, koja evidentno postaje sve

bezobzirnija i naoružanija i spremna je da zapuca. Za razliku od obične policije, pored adekvatne zaštitne opreme, pripadnici ove Jedinice imaju i hemijska sredstva dometa 7-8 metara, te palice koje su

DUGI

Moram napomenuti da jedan službeni pas može odraditi fenomenalan posao. Kada pas krene na masu, on poput brisača na automobilu očisti prostor

20-ak centimetara duže od standardnih. - Na terenu čak i jedan centimetar zna činiti veliku razliku - dodaje Dugi uz zagonetan osmijeh i uz konstataciju da silu ne koriste osim u slučaju krajnje nužde,

DUGI – POLA ČOVJEK, POLA TERMINATOR

Za Emira Sijerčića Dugog se sa pravom može reći da je pravi čovjek na pravom mjestu s obzirom na impresivne vještine koje posjeduje. Naime, Dugi je majstor karatea i nosilac crnog pojasa 5. dan. Profesor je tjelesnog odgoja, instruktor plivanja, skijanja i samodbrane. Tri puta je bio u Americi na edukaciji, išao na takmičenja SWAT timova, profesionalni je vatrogasac, a u Americi je završio i kurs za pregovarača u talačkim situacijama. Nakon svega ovoga što nam je nabrojao, odmahnuo je rukom i dodao:

- Ima toga još.

te napominje: - Posljednji put je to bilo na gradskom derbiju na Koševu, prije dvije godine. Kada dođe do međusobne tuče navijača ili počne čupanje stolica, tada morate reagovati.

Opremom su zadovoljni i tvrdi da je MUPKS na tom polju dosta uradio posljednjih godina, a u narednom periodu očekuje se i nabavljanje novih dugih cijevi, vodenih topova, a Jedinica, kaže, raspolaže i s odličnim policijskim psima.

- Moram napomenuti da jedan službeni pas može odraditi fenomenalan posao. Kada pas krene na masu, on poput brisača na automobilu očisti prostor. Kada je pak u pitanju kontrola lica i vozila, iskusan policajac može osjetiti i prepoznati sumnjivca. Međutim, sada dolazi smjena generacija. Imali smo klasu od 150 ljudi koja je već odradila probni rad, a tu su i drugi akademici koji su tek mjesec dana na probnom radu. Treba to sve naučiti i obučiti. Teorija i praksa su dva različita svijeta - pojašnjava Dugi trenutnu kadrovsku strukturu.

Kada je, pak, riječ o najtežem zadatku u karijeri, Dugi bez razmišljanja ističe februarske proteste pred zgradom Vlade kantona Sarajeva, kada je doduše bio na položaju zamjenika komandira Policijske stanice Novo Sarajevo.

- Tokom protesta u februaru pogođen sam kamenom 12 puta, a imao sam samo šljem na glavi. Kamen k'o pepeljara me pogodio ispod ključne kosti. Dva mjeseca nisam mogao disati normalno. Jedan me pogodio u skočni zglob. To mi je još gore bilo - prisjeća se Dugi.

Prvi put u njegovom glasu osjećamo neku vrstu oklijevanja.

- Mi smo bili spremni, ali... - tu je Sijerčić prekinuo priču o tom nemilom događaju. Uzdah nije pustio, ali je jasno da je taj dan policija, ni kriva ni dužna, bila žrtveno janje na kojem su mnogi kamenjem praznili frustracije.

U međuvremenu, četiri tima sa po pet pripadnika već su krenula u noćne patrole, a nas spremno čeka tim kojem je vođa A. Mulaosmanović. Ostatak ekipe čine A. Kišić, N. Hodžić, M. Komarica i A. Imamović, jedna od trenutno dvije

djevojke u Jedinici.

TRAVA U PRETINCU

Samo pogled na tim, tačnije na muške članove, pokazuje zašto ova Jedinica spada u elitne. Zavidna mišićna masa i fizička sprema čak i one sa nekoliko promila u krvi

Stari Grad i Centar, odnosno Prva policijska uprava.

Nakon kratkog, administrativnog zaustavljanja u PU Stari Grad, u Logavinoj ulici, odlazimo na punkt na Lapišnici, ulaz / izlaz iz Kantona, gdje je po planu predviđeno zadržavanje od dva sata, uz kontrolu sumnjivih lica i vozača.

Vec u prvom pretincu pronalaze kesicu sa materijom koja podsjeća na marihuanu, drobilicu i nož na preklapanje

ili viškom hormona odvraća od želje za bilo kakvim opiranjem ili uvredom. Iako je za te prekršaje predviđena kazna od 500 KM, pripadnici ove Jedinice je nikada nisu imali potrebe napisati. I ne čudimo se.

„Iskusan policajac može osjetiti i prepoznati sumnjivca“

Nakon ukrcavanja u službeni kombi, sa patrolom krećemo u smjenu koja će trajati ujutro do četiri sata. Rejon koji će ovu noć pokrivati su Policijska stanica

Već nakon

nekoliko minuta, tim koji je prethodno zauzeo evidentno uvježbanu formaciju u kojoj se tačno zna uloga svakog člana, zaustavlja prvo vozilo u kojem je grupa tipičnih mladića koji ni na koji način ne skreću pažnju na sebe.

Poštujući sve profesionalne standarde, nakon negativnog odgovora na pitanje da li imaju išta nedozvoljeno ili sumnjivo, vođeni instinktom i iskustvom, odlučuju se za pretres vozila - već u prvom pretincu pronalaze kesicu sa materijom koja podsjeća na marihuanu, drobilicu i nož na preklapanje.

Nakon ovog ulova, putnicima je naređen izlazak iz vozila te vađenje iz džepa svih

KOD MENE NEMA INTERVENCIJA

Na pitanje zbog čega je odlučio da postane policajac, Dugi bez razmišljanja odgovara da mu je to bila životna želja, ali ono što je još važnije jesu moralni principi koje je zadržao u službi.

- Nikada me niko nije čak ni nazvao da za nekog proba intervenirati. Ja nisam takva osoba. Kod mene nema diskriminacije među građanima - tvrdi on.

A ljudsku stranu otkriva priznajući nam da se zna nasmijati na viceve o policajcima.

- Naravno da me nasmije poneki vic o policajcima. Zašto da ne? Ja sam ipak čovjek iz naroda - kaže on.

Zanimljiv i kratak odgovor ima i na naše pitanje o tome da li pripadnice ženskog pola i dalje vole muškarce u uniformama.

- Vole žestoko - s osmijehom će Dugi.

stvari. I dok su dva člana tima pregledali putnike, dva su pregledali vozilo, a peti član je nadgledao okolinu. Nakon detaljnog pregleda, ne pronalaze više ništa nedozvoljeno.

- Procedura sada nalaže da pozovemo patrolu područne policijske stanice da preduzmu daljnje radnje. Međutim, da bi krim-policija obradila predmet, mi moramo dostaviti našu zabilješku

GRAĐANI

„Svakako bismo ovu priliku iskoristili da pozovemo građane da prijave sumnjiva lica ili sumnjiva vozila koja se nepotrebno zadržavaju na određenim lokalitetima ili predugo stoje pored nekog luksuznog vozila. To je indikacija da bi ono moglo biti ukradeno. Čak i abnormalno visoki računi za struju također mogu biti sumnjivi, odnosno mogu biti indikator postojanja laboratorije u stanu“

pa ćemo po dolasku patrola svi zajedno u PS Stari Grad - pojašnjava nam Mulaosmanović.

SVE VIŠE SPIDA U GRADU

Nekoliko minuta kasnije, stiže i područna patrola, nakon čega svi zajedno odlaze u

PS Stari Grad. U međuvremenu smo saznali i šta je to sa čime se na terenu najviše i najčešće suočavaju.

- Najčešće pronalazimo marihuanu i spid, koji je u posljednje vrijeme u porastu. Iako ih kriju na raznim mjestima, to je najčešće u pretincima. Doduše, nova vozila imaju dosta pretnaca pa ih moramo poznavati - kaže Mulaosmanović.

Potom dodaje da bi voljeli da sa građanima uspostave još bolju saradnju.

- Voljeli bismo da imamo bolju saradnju sa građanima. Najvjerovatnije ne žele da sebi stvaraju neke probleme iako im se garantuje anonimnost. Ne samo od strane policije već i tužilaštva. Svakako bismo ovu priliku iskoristili da pozovemo građane da prijave sumnjiva lica ili sumnjiva vozila koja se nepotrebno zadržavaju na određenim lokalitetima ili predugo stoje pored nekog luksuznog vozila. To je indikacija da bi ono moglo biti ukradeno. Čak i abnormalno visoki računi za struju također mogu biti sumnjivi, odnosno mogu biti indikator postojanja laboratorije u stanu. Kada su u pitanju krađe vozila, još uvijek se najviše krađu automobili njemačkih proizvođača te luksuzna vozila - navodi Mulaosmanović.

Po dolasku u stanicu, uvjerali smo se da čak ni policija nije pošteđena opširne administracije jer je procedura pisanja izvještaja i obrade privedenih trajala više od sat vremena.

DAMA MEĐU SPECIJALCIMA

Konačno, nakon što je sve uredno dokumentovano, patrola se u dubokoj noći ponovo vraća na teren, što im ne pada teško.

- Volim ovaj posao, a u ovoj jedinici sam sedam mjeseci. Zadovoljna sam timskim radom kojeg više volim od rada u stanici. Noćni rad mi ne predstavlja

problem - kaže mlada A. Imamović.

Vrlo brzo se nastavlja sa rutinskim pregledama i kontrolama. Uprkos raznim spekulacijama, jasno je da bar pripadnici ove Jedinice ne prave nikakvu razliku među sumnjivcima. Podjednako se i zadržavaju i kontrolišu i luksuzna kao i ona prosječna vozila, ali ne pronalaze ništa sumnjivo. Istovremeno, ni preko radioveze ne dolaze pozivi za ispomoć, a ova naša opservacija podsjeća Mulaosmanovića na nedavni tragičan momenat.

- Prilikom pucnjave u Rajlovcu, mimoišli smo se s ubicom unutar minute. Mi smo preko veze čuli za pucnjavu i uputili se na lokalitet jer smo bili u blizini. Znali smo u tom trenutku samo za pucnjavu, a ne za žrtve. U takvim situacijama nema straha niti možete da razmišljate o tome iako znate da idete na pušku. Bitno vam je samo da što prije stignete - kaže Mulaosmanović.

Iako je počela zapljenom narkotika, noć je završila mirno, a mirne noći su upravo ono što najviše treba i sve zabrinutijim građanima, ali i hrabrim momcima i djevojkama u uniformama na opasnom zadatku. ●

Sve što radim, radim bez ikakvih k

DALAL MIDHAT TALAKIĆ

Naša pjesma osvaja na prvu i sigurno je da će trajati dugo

Na Eurosongu 2016. godine Bosnu i Hercegovinu će predstavljati Dalal Midhat Talakić i Fuad Backović Deen. Deen već ima ovog iskustva - uspješno nas je predstavljao na Eurosongu 2004. godine, osvojivši deveto mjesto ● Dalal iza sebe ima dugogodišnjeg iskustva i za naš magazin kaže da je njen prvi nastup bio na koncertu pred 20.000 posjetilaca

1 Možete li nam išta reći o pjesmi koju će za vas i Deena napisati Almir Ajanović?

- Almir Ajanović, autor i producent pjesme, spojio je aranžmanski i vokalno naizgled nespojive elemente u jednu neraskidivu cjelinu. Koautor teksta je Jasmin Jala Fazlić, a snimana je u studiju Tempo.

2 Kada ćemo imati priliku čuti pjesmu?

- U drugoj polovini februara.

3 BiH nije bilo na Eurosongu tri godine, a vi ste izašli iz muzičkih voda. Kako uopšte dođe do saradnje i ideje?

- Po uzoru na prethodne godine kada je BiH nastupala na Eurosongu, BHRT je donio internu odluku da ćemo mi predstavljati našu zemlju u Stockholmu 2016. godine, a nama ta činjenica predstavlja izuzetnu čast. Tokom procesa snimanja mog prvog solo albuma, producent mi je ponudio pjesmu koja je zazvučala kao duetska i Deen je bio logičan i najbolji izbor.

4 Švedani su fanatici za Eurosongom.

4 Izgleda da je BiH izabrala dobru zemlju za comeback?

- Vjerujem da je tu sudbina uplela svoje prste.

5 Čija ideja je bila da se uveže vas i Deena?

- Deen i ja smo najbolji prijatelji evo već 20 godina, godinama nastupamo zajedno, radimo zajedno na pjesmama, od odabira do pisanja, a s obzirom da Deen i ja nikada nismo snimili ništa zajedno, odlučili smo da ta pjesma bude naša prva oficijelna saradnja.

6 U kakvoj ste trenutnoj fazi?

- Sve moje vrijeme posvećeno je

Eurosongu.

7 S obzirom da se očekuje 15-ak hiljada posjetilaca u dvorani, da li će ovo biti najbrojnija publika pred kojom ste nastupali?

Već dvije godine zajedno sa Dinom Šukalom, Amarom Češljarem, Edvinom Hadžićem i Adisom Sirbubalom radi Dalal in Wonderland, a ove godine pjevala je gospel himnu Amazing Grace na dočeku pape Franje u Sarajevu

- Moj prvi nastup sa grupom Erato bio je na koncertu DJ Bobe u Zetri pred 20.000 posjetilaca. I taj trend se nastavio tokom 16

godina karijere.

8 Ima li neke treme?

- Trema je prisutna uvijek, ali to je znak da mi je jako stalo da sve bude kako treba.

9 Imate li već sada neke ciljeve što se plasmana tiče?

- Nadamo se najboljem.

10 Maštate li o onom: ... and 12 points go to Bosnia and Hercegovina?

- S obzirom da je do sada naša zemlja imala veoma dobre plasmane i zapažene nastupe, 12 poena se od nas i očekuje.

11 Planirate li turneju promocije pjesme i zna li se već sada gdje?

- Planiramo turneju promocije pjesme, svi detalji će se znati nakon oficijelne promocije.

12 Koja vam se od pobjedničkih Eurosongovih pjesama posljednjih godina najviše svidjela?

- Euphoria, od Loreen, Molitva, od Marije Šerifović.

13 Hoće li možda biti nekih promjena oko glasanja ili nekih drugih novina?

- Koliko sam upoznata, nema promjena.

14 Ko će sve biti u našem timu?

- Ana Rucner, Jasmin Fazlić -Jala, Deen, dva prateća vokala i moja malenkost.

15 Zna li nešto reći na švedskom?

- Nažalost, ne znam švedski, ali imamo sreću da naš autor i producent pjesme živi i radi u Švedskoj već godinama, tako da nam neće trebati prevodilac. A u našem timu svi pričaju po najmanje dva strana jezika - od engleskog do talijanskog i holandskog.

16 Hoće li Eurosong možda predstavljati i vaš ozbiljniji comeback na domaću muzičku scenu?

- Sve što radim, radim bez ikakvih kalkulacija i zato što volim muziku. Sretna sam

n kalkulacija i zato što volim muziku

što imam publiku koja me prati i voli još od grupe *Erato* pa sve do danas. Velika je čast što sam dobila priliku da sa svojim kolegama predstavljam svoju zemlju na najvećem muzičkom događaju na svijetu i zahvalna sam BHRT-u na tome. Ono što znam je da će tokom ove godine svjetlo dana ugledati moj prvi solo album. A naša pjesma za Eurosong osvaja na prvu i sigurno je da će trajati dugo.

17 Prije skoro dvije godine izbacili ste singl *Gdje sam ja*. Kako ste zadovoljni?

- *Gdje sam ja* je singl koji je odlično prošao u BiH, što vidim na svojim nastupima u drugim gradovima, a svoje oficijelne promocije imao je i u Crnoj Gori, te u Hrvatskoj, gdje sam imala priliku da predstavim svoju autorsku pjesmu pred prepunom dvoranom „Vatroslav Lisinski“, kao specijalni gost mog velikog prijatelja i saradnika **Jacquesa Houdeka**.

18 To je zapravo bio vaš povratak u svijet muzike nakon šestogodišnje pauze, ali ovaj put solo. Uz čiju podršku?

- Uz podršku mojih saradnika, prijatelja i moje porodice. Taj singl je producirao **Mahir Sarihodžić** i sniman je u studiju *Long Play*.

19 Angažovani ste i na novom Deenovom albumu?

- Bila sam većinski autor na dva albuma grupe *Erato*, a radila sam i sa Deenom na nekoliko njegovih pjesama, kao koautor muzike i teksta.

20 Ali šta ste zapravo radili u proteklih godinama jer vas dugo nije bilo u javnosti?

Vratila sam se nakon pet godina studijske pauze, ali sam i u toj pauzi sve vrijeme nastupala i pojavljivala se kada je postojao dobar razlog za to. Radila sam jedan predivan evergreen show na BHT-u – *Kod kuće je najbolje*, bila angažovana na prevodu, adaptaciji i sinhronizaciji songova za djecu uzrasta 3-6 godina, pod nazivom *Smiješne životinje* programa za djecu i mlade BHT-a. Radila sam i minimjuzikl posvećen grupi *ABBA*, bila gost na multimedijalnoj promociji, tačnije obilježavanju 50 godina rada **Kornelija Kovača**. Nekoliko sam puta izvodila himnu Velike Britanije za proslavu Kraljičinog rođendana u njihovoj ambasadi u BiH. Već dvije godine redovno nastupam u Jazz clubu *Monument* sa sjajnim muzičarima koji su me pozvali da radimo zajedno *Dalal in Wonderland* (tribute to **Stevie Wonder**), a to su **Dino Šukalo**, **Amar Češljarić**, **Edvin Hadžić** i **Adis Sirbubalo**. Ove godine sam imala i čast da pjevam gospel himnu *Amazing Grace* na dočeku pape **Franje** u Sarajevu.

21 Šta je bilo sa Eratom pošto ste sa Aidom Jašarević gotovo deceniju plivali muzičkim vodama?

- Grupa je postojala deset godina, imale smo

dva albuma i to je najljepši period u mom životu. Prelijepe saradnje sa kolegama iz drugih država, stalna putovanja, nastupi, snimanja. Godine 2009. odlučile smo da se povučemo nakon singla *Putujemo snovima*, i posvetile se drugim stvarima. Aida je danas uspješan marketing menadžer kompanije *Relax Tours*. A inače smo i duple vjenčane kume.

22 Da li se išta u međuvremenu promijenilo u ovom poslu?

- Mnogo toga se promijenilo, kao i u svim ostalim bransama.

23 Kako sluša kćerka i ima li ona neki komentar na pjesmu s obzirom da vas je sigurno čula dok je pjevujete u kući?

- Ona voli da sluša **Jacquesa Houdeka**, **Endija**, **Shakiru**, **Michaela Jacksona** i **Ketty Perry**. Sviđaju joj se i moje pjesme, ali mene mora da sluša svaki dan pa joj baš i nisam zanimljiva (smijeh).

24 Da li će vam Eurosong možda biti prvo veliko odvajanje od supruga i kćerke?

- Da, to će biti naše prvo duže odvajanje i, iskreno, meni to mnogo teže pada nego njima.

25 Sa kim se, osim Deena, družite na estradi?

- Najviše se družim sa Deenom, a iz susjednih država moj najveći prijatelj iz svijeta muzike je **Jacques Houdek**.

26 Koju muziku slušate privatno?

- Volim gospel, fado, soul, blues.

27 U ovom poslu, mnogi stave ukus publike ispred svog. Koliko ste vi spremni da ugodite publici?

- Slušam savjete moga tima, ali ne radim ništa što ne osjećam. Otvorena sam i za saradnju sa drugim autorima, pa će na mom albumu da se nađe i nekoliko autora iz regije.

28 Čega se najradije sjećate iz djetinjstva?

- Bezbriznosti.

29 A sjećate li se prvog honorara i na šta ste ga potrošili?

- Moj prvi honorar nije bio vezan za muziku, bila sam angažovana kao prevodilac na Atletskom mitingu u Sarajevu. Mislim da sam

ga potrošila na odjeću, tad mi je bilo samo 15 godina. A što se muzike tiče, prvi je bio zarađen sa 18 godina i uložen je u snimanje sljedeće pjesme.

30 Na čijem ste koncertu bili posljednji put?

- Što se tiče koncerata, najviše pratim nastupe stranih izvođača koji dolaze u region, pa sam tako bila na koncertu **Alicie Keys**, **Beyonce** sam slušala već dva puta u Zagrebu, a jako bi mi drago bilo upratiti turneju **Johna Legend**a i **Adele**.

31 Šta mislite o ovim brojnim regionalnim muzičkim talent showima? Da li je toga već previše ili...?

Definitivno je previše, jer se tim talentima jako teško snaći kasnije kada shvate da su prepušteni sami sebi i da je sav onaj profesionalizam velikog showa ustvari samo šarena laža. Mnogo je lakše pjevati *cover*e koji su već hitovi nego znati prepoznati ili napisati dobru pjesmu. To nije slučaj samo u regiji nego u cijelom svijetu. Svi žele biti slavni pa barem na pet minuta. Mnogo mi teže pada gledanosti ostalih reality show programa, tako da ako već moram birati onda biram muzičke.

32 U jednom nastupu ste izjavili da su izvođači sami obezbijedili sponzore za odlazak na Eurosong. Možete li nam nešto više reći o tom aranžmanu - šta uključuje, kakve su obaveze i ko su sponzori?

- To je tačno, ali zaista nisam upoznata sa detaljima. Time se bavi producentski tim, na čelu sa **Almirom Ajanovićem**. Kompanije koje su donirale novac za uplatu kotizacije na Eurosongu su: **Apu Network** iz Švedske (mreža poslovnih ljudi porijeklom iz BiH), **BBI Real Estate**, **Azel France**, **Amko** komerc, **Farmavita**, **Lutrija Bosne i Hercegovine**, **Bosnalijek** te **Tempo** produkcija i **Asocijacija** izvođača i svirača, a sponzori za odlazak našeg tima u Švedsku moraju osigurati ostatak novca.

33 Da li je tačno da su Vam, zbog prezimena, svojevrmeno dolazili i pozivi za mobilizaciju?

- Da, to je tačno (smijeh) i ne samo zbog prezimena, koje je u BiH poznato kao ime, nego i zbog mog imena koje nije završavalo na slovo **A**. Znalo mi se desiti i da mi na aviokarti napišu „**Mr Dalal Midhat**“ ili da me u razmjeni učenika u srednjoj školi dodijele dječaku. ●

DUBINSKI UVID U NAJOPASNIJU SVJETSKU TERORISTIČKU SKUPINU (III DIO)

ISIS — u srcu vojske terora

Magazin Start BiH i izdavačka kuća Baybook iz Sarajeva će u nekoliko nastavaka objaviti dijelove knjige koju su za Njujork Tajms napisali Mišel Vajs i Hasan Hasan. Brutalnom silom i okrutnim pogubljenjem talaca, Islamska država Iraka i Sirije (ISIS) šokirala je svijet, zauzevši golemo područje obje zemlje, veličine Velike Britanije, uz zavjet da će utemeljiti novi muslimanski kalifat prema strogim propisima šerijatskog zakona

AUTORI: Mišel Vajs i Hasan Hasan

SUSRET SA BIN LADENOM

Al-Zarkavi napušta Jordan u ljeto 1999. godine, da bi se još jednom zaputio u Pakistan, namjeravajući nastaviti ondje gdje je stao nekoliko godina prije. Još jednom nakratko je uhićen u Pešavaru, gdje provodi osam dana u pritvoru, očito zbog isteka vize. Nakon što su mu dali do znanja da će dobiti putovnicu samo ako se sa njom odmah vrati u Jordan, on se umjesto toga odlučio prokrijumčariti preko granice prema Afganistanu, da bi završio u džihadističkoj „gostionici“ u jednom gradu zapadno od Kabula, u području pod utjecajem **Gulbuddina Hekmatyara**. Al-Zarkavijev prvi susret sa **Bin Ladenom** dogodio se u talibanskom *de facto* glavnom gradu Kandaharu. Prošao je prilično loše. Bin Laden je bio sumnjičav i prema njemu i prema grupi Jordanaca sa kojima je došao, zbog mogućeg GID-ova prodiranja u njihove redove. Brojne tetovaže na bivšem zatvoreniku, koji je Al-Zarkavi nagomilao u svojim manje pobožnim danima, a potom pokušao bezuspješno izbrisati

solnom kiselinom više nego bilo što drugo Bin Ladena su uvrijedili Al-Zarkavijeva arogancija i njegovi „rigidni pogledi“. Sastanku je prisustvovao Al-Zavahiri, koji se složio sa tim da Jordanac nije najbolji kandidat za članstvo u Al-Qa'idi.

DALEKI I BLISKI NEPRIJATELJI

Bin Laden je 1996. izdao fetvu naslovljenu „Proglas džihada protiv Amerikanaca koji drže pod okupacijom zemlju dva najsvetija hrama“, gdje se pod mjestima dvaju hramova misli na Meku i Medinu u Saudijskoj Arabiji, gdje su SAD i koalicijske snage stacionirane još od Prvog zaljevskog rata. Proglas je bio svojevrsna fuzija Azzamove i Al-Zavahirijeve interpretacije svetog ratovanja. Kao i u slučaju Afganistana, Al-Qa'ida je tvrdila da ratuje protiv drugog bezbožnog okupatora zemlje muslimana, samo što je ovaj put „okupator“ bio ondje na poziv i zadovoljstvo jedne muslimanske vlade, Bin Ladenova nekadašnjeg suradnika protiv Rusa.

Ranih 1990-ih Al-Qa'ida je ciljala na američke vojnike širom Bliskog istoka i Afrike,

od Jemena do Saudijske Arabije, od Kenije do Tanzanije, smještajući organizaciju čvrsto u džihadistički kamp „dalekog neprijatelja“ sa dodatnim opravdanjem za likvidaciju bilo kojeg muslimana koji bude sarađivao sa demokratskom supersilom. U želji da vrati terorizam natrag u Jordan za ekskluzivnu upotrebu protiv muslimanskih meta, Al-Zarkavi je i dalje bio u kampu „bliskog neprijatelja“.

Drugim riječima, bio je upravo ondje gdje je Al-Zavahiri bio deset godina prije, sa razlikom koliko generacijskom, toliko i ideološkom. Al-Zarkavi je isto tako imao slobodniju i žešću definiciju kuffara (nevjernika), u koju je uključivao sve šijite i bilo kojeg sunita koji nije pristajao uz izričit salafitski savez. Bin Laden nikad nije gledao na te kategorije prije, bez sumnje zbog rodbinskih veza: njegova rođena majka bila je sirijska alavitkinja, odnosno pripadnica ogranka sekte šijita.

I uz takav nepovoljan početak skovan je prigodni brak između dvojice džihadista. Al-Qa'idin šef sigurnosti Saif al-Adel, čini se, bio je razlog, zahvaljujući jednom od

najvećih instrumenata islamskog terorizma, rolodeks pragmatizmu. Al-Zarkavi je tada imao mnoštvo kontakata u Levantu, na osnovi kojih je Al-Adel uvjerio Bin Laden da bi mogli biti od koristi Al-Qa'idi. Jedan od tih kontakata bio je **Abu Muhammad al-Adnani**, koji je danas ISIS-ov službeni glasnogovornik.

TAWHID WAL-JIHAD

Al-Zarkavi je otprilike 2000. imenovan upraviteljem kampa za obučavanje u Heratu, trećem po veličini afganistanskom gradu, koji se nalazi na granici s Iranom. Kamp je napravljen s Aal-Qa'idinim osnivačkim novcem, prema bivšoj CIA-inoj analitičarki **Nadi Bakos**, koja procjenjuje da je Bin Laden posudio Al-Zarkaviju 200.000 dolara, mali dio u usporedbi s onim što je Al-Qa'ida financijski bila u mogućnosti isplatiti. „Sve što ste trebali je komadić zemlje, nekoliko poluga za vježbanje, i ljudi koji naokolo trče s AK-47“, tvrdi bivši Pentagonov službenik **Richard**. „Nije riječ o treninzima najviše kvalitete, niti o osnovnom treningu američke mornarice. Fizička aktivnost u Heratu služila je za to da bi se vidjelo tko ima apetit za borbu.“

Al-Zarkavi je regrutirao uglavnom palestinske i jordanske regrute za ono što je nazivao Jund al-Šam (Vojnici Levanta), iako je zastava iznad ulaza u kamp ispisivala slogan koji će kasnije postati naziv njegove terorističke ćelije u Iraku, „Tawhid wal-Jihad“ (Monoteizam i džihad). Kao što ime implicira, Vojnici Levanta su spremni za buduće terorističke operacije u Izraelu / Palestini, Jordanu i drugim arapskim zemljama, a cilj im je promijeniti režim. Neki od polaznika kampova su bili u „spektakularnim“ akcijama sa velikim posljedicama, poput ubojstva **Laurencea Foleyja**, iz 2002. godine, službenika Američke agencije za međunarodnu suradnju (USAID) u Ammanu; zatim

druge urote koju je pratila reklama, a namjera joj je bila aktivirati kemijske bombe u jordanskom glavnom gradu, ciljajući ured premijera, zatim GID-ovo glavno sjedište i veleposlanstvo SAD-a. Jordanske vlasti tvrde da je taj napad bio uspješan da je moglo biti ubijeno oko osmdeset tisuća ljudi. Al-Zarkavi je preuzeo odgovornost za neuspjele napade, ali je negirao da je bilo kemijskog oružja.

Jund al-Islam je rastao eksponencijalno, čime je impresionirao **Al-Adela** koji je išao u Herat mjesečno da bi izvještavao Bin Laden o napretku njegova zajmoprimca. Bin Ladenova procjena Al-Zarkavija možda se blago promijenila tijekom tog razdoblja. Ponovo je vođa Al-Qa'ide u razdoblju između 2000. i 2001. tražio od Al-Zarkavija da se vrati u Kandahar kako bi dao *bayat* – ili zavjet vjernosti – koji je bio *sine qua non* za potpuno članstvo u Al-Qa'idi. I opet je Al-Zarkavi odbio. „Nisam ga čuo da ikoga drugog hvali osim Proroka; takav je bio Abu Mošabov karakter, niti je ikada slijedio bilo koga, osim što je nastojao činiti ono što je sam osjećao da treba činiti“, sjeća se jedan od njegovih bivših ortaka. Bilo da je to zbog njegove arogancije ili zbog neslaganja u mišljenju sa njegovim mecenom, Al-Zarkavi je zadržao oportune relacije s Al-Qa'idom do

2004. godine.

ANSAR AL-ISLAM

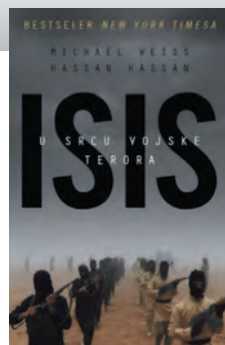
Jedan od Al-Zarkavijevih poručnika u Heratu bio je njegov jordanski ortak **Abu Abdel Rahman al-Šami**, koji je bio zadužen za proširenje njegove mreže u sjevernom Iraku kako bi se stvorio svojevrsni feud talibanskog stila u poluautonomnoj regiji Kurdistanu, koja je onda uživala zaštitu **Sadamove** vojske i avijacije na osnovi međunarodno nametnute zone zabrane leta. Džihadistička skupina koju je Al-Šami osnovao bila je poznata kao Jund al-islam i u svome je posjedu držala pet stotina četvornih kilometara teritorija u planinskom području sjeverne regije, gospodareći sa više od dvije stotine tisuća stanovnika koji su odjednom bili lišeni alkohola, glazbe i satelitske televizije.

Nakon 11. septembra i početka američke invazije na Afganistan, Jund al-islam se stopila sa drugim terorističkim ćelijama da bi postala Ansar al-Islam. Taj svojevrsni konglomerat imao je dvostruku metu: baasistički režim u Bagdadu i Patriotsku uniju Kurdistanu (PUK), predvođenu **Jalal Talabanijem**, koji će postati predsjednik postsadamskog Iraka.

Nekoliko tjedana prije početka iračkog rata, 3. februara 2003. godine, državni tajnik SAD-a **Colin Powell** obratio se UN-u tvrdeći da je Ansar al-Islamova grana u sjevernom Iraku, koju je identificirala kurdsko tajna služba, bila dokaz Al-Qa'idinih veza sa režimom Sadama Huseina. Al-Zarkavijeva mreža, inzistirao je Powell, proizvodila je ricin i kemijsko oružje na teritoriju od pet stotina četvornih kilometara koji je držala u posjedu, dok je Al-Zarkavi, kojeg je visoki diplomat pogrešno nazvao Palestincem, mjesecima uživao bolnički tretman u Bagdadu, i to pod pokroviteljstvom države. Navodno je trebao amputirati nogu i dobiti zamjensku protezu nakon što je pretrpio ozbiljnu ozljedu u jednom zračnom napadu u Afganistanu. Mnogo manjih i većih detalja Powellova govora poslije će biti diskreditirano nakon američke invazije na Irak kad je bio moguć uvid u brojne dosjee iračke

▶ O AUTORIMA

Mišej Vajs (Michael Weiss) je kolumnista koji piše za Foreign Policy, The Daily Beast i NOW Lebanon. Na njujorškom Institutu za modernu Rusiju radi kao glavni urednik The Interpretera, dnevnih online novina koje donose prevode iz ruskih medija na engleski jezik.

Hasan Hasan (Hassan Hassan) je analitičar Bliskog istoka, kolumnist The Nationala. Njegove tekstove objavljuju The Guardian, Foreign Policy, Foreign Affairs, The New York Times i drugi. Magistrirao je međunarodne odnose na Univerzitetu u Nottinghamu.

obavještajne službe ili tijekom ispitivanja bivših iračkih obavještajaca, iako je bilo i mnogo onih koju su radili u Bushovoj administraciji koji nikada nisu prihvatili Powellova uvjerenja. „Prvi put smo doznali za Al-Zarkavija 1998. ili 1999. i već tada smo znali što namjerava“, rekao nam je Richard. „On će postati vrlo brutalan tip nakon protjerivanja iz Afganistana, ali nismo znali da će se uputiti prema Iraku. Pretpostavili smo da će se vratiti u Jordan. Kad je riječ o njegovu 'udomljavanju' u Iraku, ne vjerujem u onu priču o iračkoj bolnici na način kako je u to uvjeravala administracija – čini se da se to uklapa u kategoriju 'imaginacije Dicka Cheneyja'.

Iako je poslao Al-Samija i druge regrute iz Herata u Kurdistan, Al-Zarkavijeve relacije s Ansar al-Islamom bile su neformalnije nego što je to protumačio SAD. Zapravo, temeljile su upravo na onoj vrsti rolodeks pragmatizma koja je dovela do Al-Zarkavijeva prijateljstva sa Bin Ladenom. „Džihadisti steknu više preko prijateljstava i poznanstava na taj način nego zato što su na zajedničkoj listi koja kaže da su svi dio jedne te iste terorističke ćelije“, tvrdi Richard. „Pogledajte ISIS danas ili sve skupine u Siriji, koliko su nestalne i slične. Ansar al-Islam je ponudio sklonište u (Iraku) Kurdistanu zato što su ga poznavali i zato što su ga voljeli. Prisjetite se da je uvijek bio dobar u sklapanju poslova sa različitim kriminalcima i plemenskim entitetima.“

Kad su SAD i NATO otišli u rat u Afganistan, Al-Zarkavijev kamp u Heratu opkolio je NATO, a Al-Zarkavi je pobjegao u Kandahar, gdje je lakše ozlijeđen u napadu savezničke avijacije. Ali nije slomio noge, nego nekoliko rebara, prema **Iyadu Tobaissiju**, jednom od njegovih bivših regruta. Al-Zarkavi i njegov konvoj od oko tri stotine militanata napustili su zemlju i zaputili se prema Iranu, gdje su odsjeli u gradu Zahedan, prije nego što su nastavili za Teheran uz pomoć starog prijatelja Gulbuddina

Hekmatyara, još jednog u nizu vrlo korisnih kontakata koje je Al-Zarkavi stekao na prvom putovanju na sjeverozapadnu bojišnicu.

NUR AL-DIN I IRAK

Prema kazivanju jednog člana Al-Zarkavijeve pratnje, „Abu Mo'ab je u Iraku vidio novu arenu za svoj džihad, širok prostor; očekivao je sukob s Amerikancima ondje nakon završetka rata u Afganistanu, i Svemogućeg Bog mu dade snagu da postane novi džihadistički vođa u Iraku... On se dugo spremao za ovo“. **Saif al-Adel**, Al-Qa'idin šef sigurnosti koji je lobirao za to da drži Al-Zarkavija usko vezanim za organizaciju, poslije je ustvrdio da je Jordančeva odluka da prijeđe u Irak zapravo utemeljena na staroj slavi islamske povijesti: „Mislim da ono što je (Al-Zarkavi) čitao o Nur al-Dinu i iniciranju borbe iz Mosula u Iraku igralo veliku ulogu i da je utjecalo na njega da se preseli u Irak nakon pada islamskog emirata u Afganistanu.“ On je bio, čini se, inspiriran pričom o vladaru iz 12. stoljeća **Nur al-Din Mahmud Zangiju**, koji je vladao Alepom i Mosulom i kojeg su slavili kao heroja drugog križarskog pohoda. On je uništio franačke snage u južnoj Turskoj i porazio kršćanskog princa Raymonda iz Poatjea u Antiohiji. Poslije će Nur al-Din ujediniti Siriju ženidbom kćeri *atobega* iz Damaska.

Njegov vazal, kurdski vojni zapovjednik **Saladin**, čovjek kojeg mnogi suvremeni džihadisti spominju, postat će vrhovni gospodar Mosula. Prije nego što je odlučio otići u drugi križarski rat, Saladin je održao propovijed u Velikoj džamiji Al-Nuri. U tom smislu je lokalitet Al-Bagdadijeve propovijedi 28. juna 2014. godine pažljivo odbran. On ne samo da je odao počast osnivaču ISIS-a, Al-Zarkaviju nego je implicitno nagovijestio ponovno ujedinjenje Alepa i Mosula pod crnom zastavom ponovno uspostavljenog islamskog kalifata. ●

Magazin Start BiH ponosno predstavlja monografiju

Sonje Elazar

IZ ALBUMA BOSANSKIH SEFARDA

Luksuzna monografija o životu Jevreja Sefarda u Bosni i Hercegovini

2015. - 450 godina od dolaska Jevreja Sefarda u BiH

Monografiju možete kupiti u svim boljim knjižarama. Ili u redakciji magazina Start BiH

NIK Denameda d.o.o.
La Benevolencije 6/1, Sarajevo
+387 61 144 979
redakcija@startbih.info

NEZAPAMČEN INTERES ZA KONCERT 2CELLOS U SARAJEVU

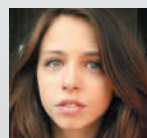
Za koncert slavnog čelističkog dvojca 2CELLOS koji će se, u sklopu njihove svjetske turneje, 13. maja dogoditi u sarajevskoj Skenderiji, vlada nezapamčen interes publike. Naime, za samo nekoliko dana otako su ulaznice krenule u preprodaju, prodano je više od pola partera dvorane.

- Zanimanje za koncert je doista iznad svih očekivanja, a ako se prodaja nastavi ovakvim tempom, koncert bi u rekordnom roku mogao biti rasprodan - kazao je Tomislav Kašljević, producent i organizator ovog istinskog koncertnog spektakla u Sarajevu.

Podsjećaju fanove da je i dalje u prodaji, i to samo do 1. februara, ograničen broj ulaznica po posebnoj, promotivnoj cijeni od 18 KM!

Ulaznice za koncertni spektakl 2CELLOS mogu se nabaviti na sljedećim prodajnim mjestima: na blagajni BKC-a i platou Skenderije te putem kupikartu.ba, saopćio je organizator. Inače, planetarno popularni 2CELLOS, upravo su obilježili pet uspješnih godina postojanja. U ovih su pet godina održali više od 1000 koncerata, vidjelo ih je više od 10 miliona posjetitelja. Prešli su više od tri miliona kilometara kako bi svirali u 40 zemalja. Rođendanskom obilježavanju pridružio se i rock-band AC/DC, inače najdraži bend Luke i Stjepana, koji su na svojoj službenoj stranici objavili obradu i spot 2CELLOS za njihov hit *Thunderstruck*.

PREPORUKE

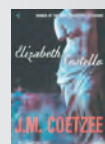

LUNA ZIMIĆ MIJOVIĆ, GLUMICA

Film: *Bridges of Madison County*, režija Clint Eastwood. Priča o dvije srodne duše koje su se prekasno srele. Meryl Streep i Clint

Eastwood nas brilijantno uvuku u svijet ljubavnika koji znaju da je njihovo zajedničko vrijeme ograničeno i koriste ga najbolje i najpametnije što mogu.

Knjiga: *Elizabeth Costello*, J.M. Coetzee, roman o životu jedne žene koja se ne boji svoj život sagledati u poznim godinama i smijati se i plakati i samu sebe osuđivati i nanovo otkrivati kao majku, sestru, umjetnicu, spisateljicu... ženu.

CD: Leonard Cohen, *Old Ideas*, 2012. Glas Leonarda Cohena tužnog usreći, sretnom osmijeh u sjetni pretvori i nikad nikoga ne ostavlja ravnodušnim.

Predstava: *Naš razred*, režija Dino Mustafić, Kamerni teatar 55. Predstavak

ja cijelim trajanjem oduzima dah što zbog istinite priče po kojoj je tekst napisan, što zbog fenomenalnih glumaca koji su po ko zna koji put dokazali da Bosna i Hercegovina pršti od talenta i ne zaustavlja se na tome.

Web-strana: Zbirka pjesama i priča Miroslava Mike Antića. To je sajt čiji sam ja najveći fan i otvaram ga svaki, ali baš svaki dan. *miroslavantic.blogspot.com*.

DIVANHANA SLJEDEĆI MJESEC POČINJE SA TURNEJOM

Bh. bend Divanhana tokom ove godine održat će niz koncerata, a koncertna turneja početak će u Bosanskom narodnom pozorištu u Zenici, 12. februara.

Nakon Zenice, sastav

Divanhane nastupit će u Brčkom, Tuzli, Banjoj Luci, te u Mostaru. Iz benda navode da su tokom 2013. i 2014. godine održali veliki broj koncerata u čitavoj državi. Do sada su posjetili 38 bh. gradova, a navode da su ih koncerti zbližili sa publikom.

„Ideja je bila da, u vlastitoj organizaciji, pokušamo zaviriti u svaki kutak gdje postoje barem minimalni uslovi za održavanje koncertne aktivnosti, te na taj način, barem na

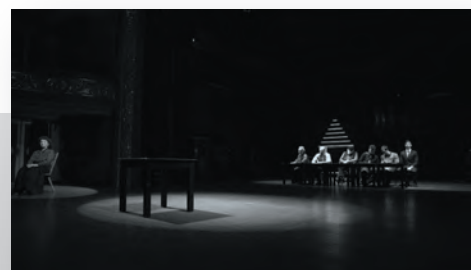
tren, publici vratimo kulturni sadržaj i udahnemo život u kulturne institucije koje se suočavaju sa izuzetno teškom ekonomskom situacijom. Sada se vraćamo našoj publici i nastavljamo tamo gdje smo stali“, saopštili su iz Divanhane.

PREDSTAVA „KAD BI NAGLAS GOVORILI“ 2. MARTA PREMIJERNO U KAMERNOM TEATRU 55

„Kad bi naglas govorili“ naziv je nove predstave za koju je prošle sedmice na sceni Kamernog teatra 55 održana prva čitaća proba. Prema tekstu Adnana Lugonjića, rediteljski potpis na ovaj komad stavlja Srđan Vuletić, a premijerno će biti izveden 2. marta. Ova socijalno i emotivno angažirana predstava progovara o bh. društvu danas, otuđenosti ljudi,

nedostatku komunikacije, ali i sveopštoj udaljenosti ljudi u globalnim okvirima. Brojnu glumačku postavu čine Muhamed Hadžović, Maja Izetbegović, Dragan Jovičić, Jasna Ornela Bery, Feđa Štukan, Vanesa Glođo, Senad Alihodžić, Rijad Gvozden, Dino Sarija, Dina Mušanović, Igor Skvarica, Boris Ler i Saša Petrović. Vuletić je na najavi predstave naglasio da

je riječ o tekstu na nivou emotivne angažiranosti, te da govori o „zombizaciji“ BiH i onome što svi bh. građani proživljavaju posljednjih desetak i više godina.

pankreatin
Mezym®

Osjećate težinu hrane u stomaku?

Za **lakše** varenje
tu je **Mezym®**!

BERLIN-CHEMIE
MENARINI

U apotekama bez ljekarskog recepta!

Prije upotrebe pažljivo pročitati uputstvo o lijeku. Za obavijesti o indikacijama, mjerama opreza i neželjenim efektima posavjetujte se sa ljekarom ili farmaceutom.

HRVATSKA RAPSODIJA

/ PREMA MOTIVIMA PROZE MIROSLAVA KRLEŽE /
REŽIJA I ADAPTACIJA: GRADIMIR GOJER

IGRAJU:
HASIJA BORIĆ
MEDIHA MUSLIOVIĆ
EMINA MUFTIĆ
EJLA BAYČIĆ-TARAKČIJA
SANELA PEPELJAK
RIAD LJUTOVIĆ
SLAVEN VIDAČ
VEDRAN BEKIĆ
DUŠAN BUGARIN

NARODNO
POZORIŠTE
SARAJEVO
MALA SCENA
EN FACE

DRAMA OPERA BALET

NARODNO POZORIŠTE SARAJEVO
VAŠE MJESTO SUSRETA

PRODAJA ULAZNICA NA BLAGAJNI NARODNOG POZORIŠTA SARAJEVO
RADNO VRIJEME BLAGAJNE: 9:00 - 11:30 i 15:30 - 19:30 SATI
REZERVACIJE PUTEM TELEFONA: 033 221 682

www.nps.ba